

Strategia Rozwoju Gminy Istebna

na lata 2021-2030

Istebna, 2021

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
I Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne	5
1. Uwarunkowania prawne i metodyka opracowania strategii	5
Podstawa prawna	5
Metodyka opracowania strategii	6
2. Komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi	9
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	12
4. Wnioski z diagnozy, w tym z badań społecznych	15
5. Analiza SWOT.....	18
II Założenia planistyczne	21
6. Wizja i misja rozwoju	21
Poziom strategiczny	24
7. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	24
Poziom operacyjny	29
8. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	29
9. Obszary strategicznej interwencji.....	39
OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy	39
Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy	40
10. Katalog przedsięwzięć kluczowych dla gminy	42
11. Schemat interwencji	44
12. Rezultaty planowanych działań	45
III Wdrażanie	47
13. Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	47
14. Finansowanie strategii.....	50
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	51
Załącznik nr 2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	69

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030 to kompleksowy dokument strategiczny, określający długookresowy plan działania, mogący zapewnić dynamiczny rozwój całej gminy. Opracowanie określa cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Istotnym elementem strategii są również treści kierunkowe i priorytety, będące jednocześnie sposobem, w jaki gmina realizować będzie swoją wizję i misję rozwoju. Powstanie dokumentu jest efektem połączenia analizy danych zastanych, diagnozy, przeprowadzonych badań ankietowych oraz prac warsztatowych, eksperckich. Z założenia, strategie, mają być dokumentami silnie uspołecznionymi, dlatego też przedstawiona strategia zawiera wyniki badań społecznych, przeprowadzonych wśród lokalnej społeczności.

Przyjęta strategia jest spójna z dokumentami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego. Opracowana została na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378). Istotnym elementem są znowelizowane przepisy, dotyczące zmian w sposobie traktowania i definiowania strategii rozwoju, a także określające niezbędne elementy tychże dokumentów. W związku z tym, wzrasta rola strategii rozwoju województwa, a nawiązanie do wskazanych w niej obszarów strategicznej interwencji (OSI) stanowi istotny punkt odniesienia do tworzenia gminnej strategii rozwoju. Wprowadzone zmiany, mają na celu przede wszystkim, podniesienie efektywności zarządzania strategicznym rozwojem.

Powstanie tego dokumentu ma stanowić wsparcie władz jednostek samorządu terytorialnego w zarządzaniu strategicznym. Ponadto, poniższe opracowanie jest sporym ułatwieniem i umożliwia skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, w szczególności z funduszy Unii Europejskiej.

I Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne

1. Uwarunkowania prawne i metodyka opracowania strategii

Podstawa prawna

Podstawą prawną definiującą kształt i strukturę *Strategii Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030* jest Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378.), która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
5. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
6. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań;
7. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
9. ramy finansowe i źródła finansowania.

Warto podkreślić, że powyższe obligatoryjne elementy dokumentu wpisują się w strukturę przygotowanej strategii. Z punktu widzenia praktyki tworzenia dokumentu planistycznego, niniejsze opracowanie uwzględnia obok kwestii gospodarczych oraz społecznych również komponenty przestrzenne, co stanowi swoiste *novum* na gruncie dotychczasowych przepisów prawa. Co więcej, zgodnie z Art. 10f. 1. ustawy: Rada gminy, w drodze uchwały,

określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ostatnim z elementów wynikających ze zmian legislacyjnych jest wymóg podjęcia działań konsultacyjnych z interesariuszami zewnętrznymi w formie konsultacji horyzontalnych (m.in. sąsiednie gminy) i wertykalnych: proces opiniowania Strategii w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa przez zarząd województwa (Art. 10f. 1-3.).

Metodyka opracowania strategii

W pierwszej fazie prac diagnostycznych wykorzystano analizę informacji zawartych w źródłach zastanych tzw. wtórnych. Analizie poddawane były dane statystyczne zawarte w dokumentach kontekstowych, raportach, strategiach i ogólnodostępnych opracowaniach oraz danych gromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy itp. Zebrany materiał selekcjonowany był pod kątem jakości i rzetelności. Dopiero po wyselekcjonowaniu wiarygodnych informacji przeprowadzona została właściwa analiza *desk research*.

W ramach diagnozy Gminy Istebna na potrzeby opracowania dokumentu przeprowadzono badania społeczne o charakterze sondażowym. Badaniami objęci zostali dorośli mieszkańcy gminy. Celem badania było uzyskanie wiedzy nt. społecznej percepcji kondycji (ekonomicznej i społecznej) oraz postrzegania kluczowych elementów rozwoju gminy.

W ramach opracowania dokumentu przeprowadzono warsztaty strategiczne moderowane przez ekspertów SWIG DELTA PARTNER oraz spotkania konsultacyjne z przedstawicielami władz samorządowych. Warsztaty miały na celu szczegółowe rozpoznanie potrzeb, oczekiwań i możliwości odnoszących się do rozwoju lokalnego oraz nadanie poszczególnym zakresom działania określonych priorytetów (hierarchia potrzeb i celów).

Ostateczny kształt i zakres domen rozwoju strategicznego uzgodniony został równolegle do realizowanego procesu diagnostycznego. Specyfika uwarunkowań organizacyjnych, instytucjonalnych i przestrzennych gminy wymaga dostosowywania obszarów planowania strategicznego do specyfiki potrzeb i możliwości odnoszących się do współpracy

samorządów. Zgodnie z najlepszymi praktykami w dziedzinie planowania strategicznego i przepisami ustawy o samorządzie gminnym wyodrębniono trzy obszary planowania zbieżne z wymiarami: społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Analiza SWOT przeprowadzona w ramach opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030* koncentrowała się na usystematyzowaniu faktów, danych i informacji oraz opinii uzyskanych zarówno metodą eksploracji źródeł wtórnych, jak i w ramach badań sondażowych oraz wizyt studyjnych. W ramach poszczególnych pól analizy wyodrębniono:

- Czynniki wewnętrzne pozytywne (mocne strony) – działalność i zasoby gminy, doświadczenie, wymiar organizacyjny, techniczny, instytucjonalny, wszystko to, co pozwala oczekiwać rozwoju gminy, cechy, które wyróżniają analizowany obszar od innych jednostek i stanowią swoistą przewagę konkurencyjną;
- Czynniki wewnętrzne negatywne – słabe strony organizacji, będące konsekwencją ograniczeń szeroko rozumianych zasobów;
- Czynniki zewnętrzne pozytywne – szanse, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym gminy, które właściwie wykorzystane mogą stanowić istotny impuls rozwojowy;
- Czynniki zewnętrzne negatywne – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne, które mogą być poważną barierą rozwoju dla Gminy Istebna mogącą poważnie ograniczyć możliwość wykorzystania pojawiających się szans rozwojowych.

Kluczowe założenia rozwojowe zostały opracowane w ramach prac eksperckich – na podstawie wyników warsztatów strategicznych, analizy SWOT – w odniesieniu do wyodrębnionych uprzednio domen planowania strategicznego. W odniesieniu do misji i wizji zdefiniowano cele strategiczne. Cele strategiczne wskazują konkretne kierunki działań – ich osiągnięcie stanowi zawsze wyraz realizacji wizji Gminy Istebna. Cele strategiczne wyznaczają też precyzyjne obszary dla formułowania planów operacyjnych i wskazywania działań, które mają być implementowane w ramach planu strategicznego. Ważne jest, że na etapie definiowania celów strategicznych wyodrębnia się szczegółową zawartość domen planowania strategicznego – ma to na celu klarowną demarkację pomiędzy poszczególnymi kierunkami rozwoju.

Podstawową treścią Strategii jako programu rozwoju jest uszczegółowienie celów strategicznych na poziomie operacyjnym (określenie celów operacyjnych i programów działania przypisanych do każdego z celów strategicznych, zdefiniowanie kluczowych projektów zintegrowanych). Szczegółowe plany działań, które umożliwią skuteczne osiągnięcie celów strategicznych zawierają rekomendacje podjęcia interwencji w konkretnych obszarach i kierunkach, w oparciu o możliwości wykorzystania synergii konkretnych zasobów. Plany operacyjne zostały wypracowane w ramach pracy zespołów eksperckich, metodą „burzy mózgów” – w ramach warsztatów strategicznych, a następnie usystematyzowane przez ekspertów zewnętrznych.

2. Komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi

Rozdział odnosi się do przepisu „Art. 10f. 2. Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa” zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym

Zgodnie w powyższym zapisem prezentowany dokument **wpisuje się w ustalenia nadrzędnych dokumentów planistycznych szczególnie tych na poziomie krajowym i regionalnym**. Poniżej zdefiniowano i wykazano komplementarność z najważniejszymi dokumentami z ww. poziomów. **Jednocześnie, w kolejnym rozdziale wykazano odwołania do obszarów strategicznej interwencji znajdujących się w strategii rozwoju województwa, które tworzą płaszczyznę do rozwoju Gminy Istebna w konkretnych obszarach tematycznych**. Poza odniesieniami do dokumentów krajowych i regionalnych, w dokumencie przedstawiono dokumenty lokalne, które wpisują się w założenia planistyczne *Strategii Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030* i są w jej ramach koordynowane jako poszczególne polityki, plany na poziomie gminy.

Przedmiotowe opracowanie jest zgodne m.in. z następującymi kluczowymi dokumentami:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR Została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. SOR jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - KSRR 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Znajdują się tam postanowienia SOR określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony.
- Strategia Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Istebna.

- Strategia Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego na lata 2017 – 2025.
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Istebna do roku 2023.

Szczególnie istotne jest odwołanie się do konkretnych zapisów Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030” ze względu na jej kluczowy charakter jako w wymiarze regionalnym i przełożenie na dostępność środków finansowych w ramach projektowanego Regionalnego Programu Operacyjnego. Strategia rozwoju województwa śląskiego wskazuje 4 cele strategiczne, w których zawarte są cele operacyjne i kierunki działań, które przyczynią się do osiągnięcia wizji rozwoju, przedstawionej w strategii wojewódzkiej. Według strategii „Śląskie 2030”, województwo śląskie jest regionem: odpowiedzialnej transformacji gospodarczej, przyjaznym dla mieszkańca, sprawnie zarządzanym i jednocześnie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni. Warto przywołać dedykowane im cele operacyjne.

Cel strategiczny A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej

Cele operacyjne:

- A.1 Konkurencyjna gospodarka
- A.2 Innowacyjna gospodarka
- A.3 Silna lokalna przedsiębiorczość

Cel strategiczny B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca

Cele operacyjne:

- B.1 Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych
- B.2 Aktywny mieszkaniec
- B.3 Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki

Cel strategiczny C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni

Cele operacyjne:

- C.1 Wysoka jakość środowiska
- C.2 Efektywna infrastruktura
- C.3 Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu

Cel strategiczny D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym

Cele operacyjne:

- D.1 Zrównoważony rozwój terytorialny
- D.2 Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu
- D.3 Nowoczesna administracja publiczna

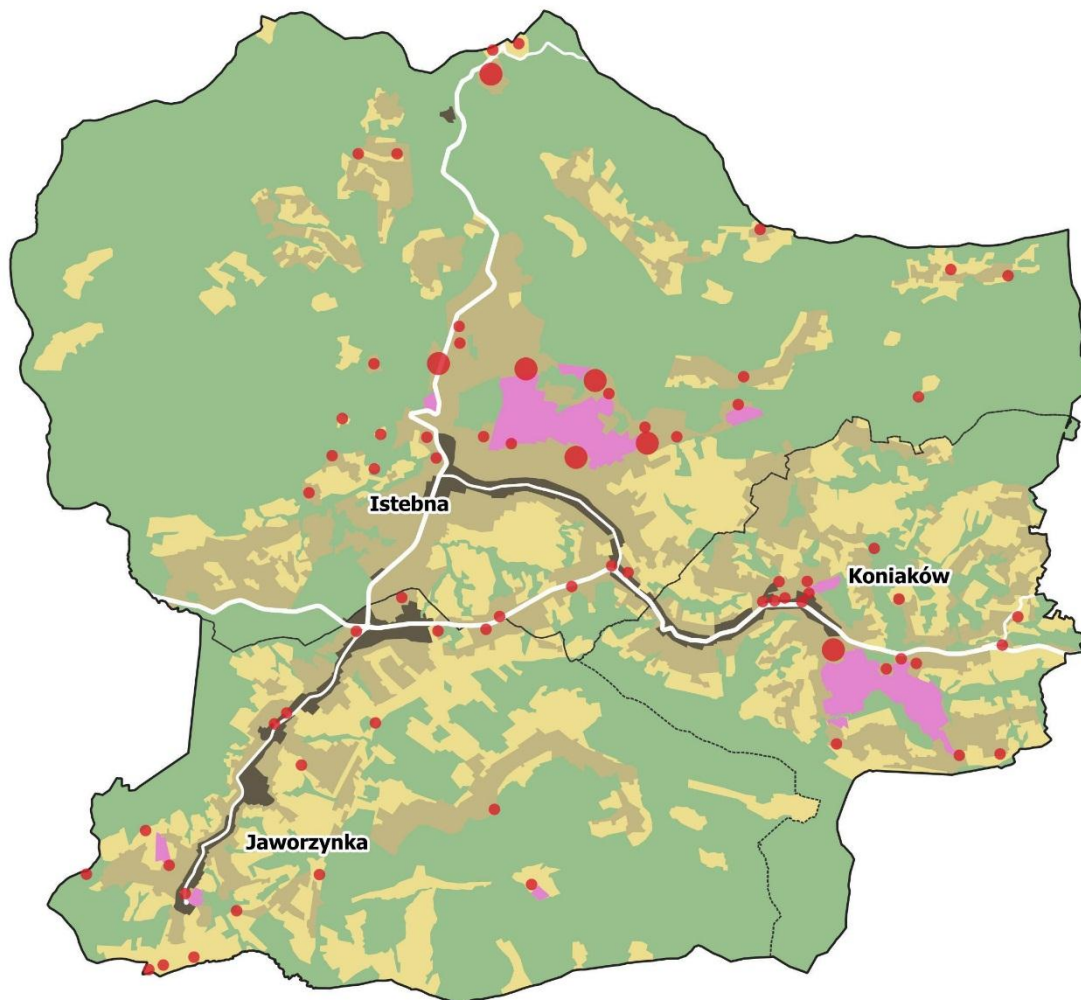
Należy podkreślić, że Strategia Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030 to dokument w pełni realizujący i wpisujący się w zapisy nadrzędnego dokumentu planistycznego województwa śląskiego. Gwarantuje to realizację spójnej polityki z poziomu lokalnego zarządzania rozwojem. Prezentowany dokument został opracowany zgodnie z wszystkimi przytoczonymi dokumentami strategicznymi, co zapewnia na etapie realizacji osiągnięcie efektu synergicznego.

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (Art. 10e. 1. 4) zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378).

granica gminy	strefa ochrony konserwatorskiej
granica sołectwa	obiekt wpisany do gminnej ewidencji zabytków
drogi wojewódzkie	obiekt wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków
drogi powiatowe	strefa OW obserwacji archeologicznej
pomniki przyrody	strefa W reliktyw archeologicznych
Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego	ochrona ekspozycji widokowej
Natura 2000	punkt widokowy
lasy	oczyszczalnia ścieków
osuwiska aktywne ciągle	ujęcie wody
osuwiska aktywne okresowo	zbiornik małej retencji
osuwiska nieaktywne	

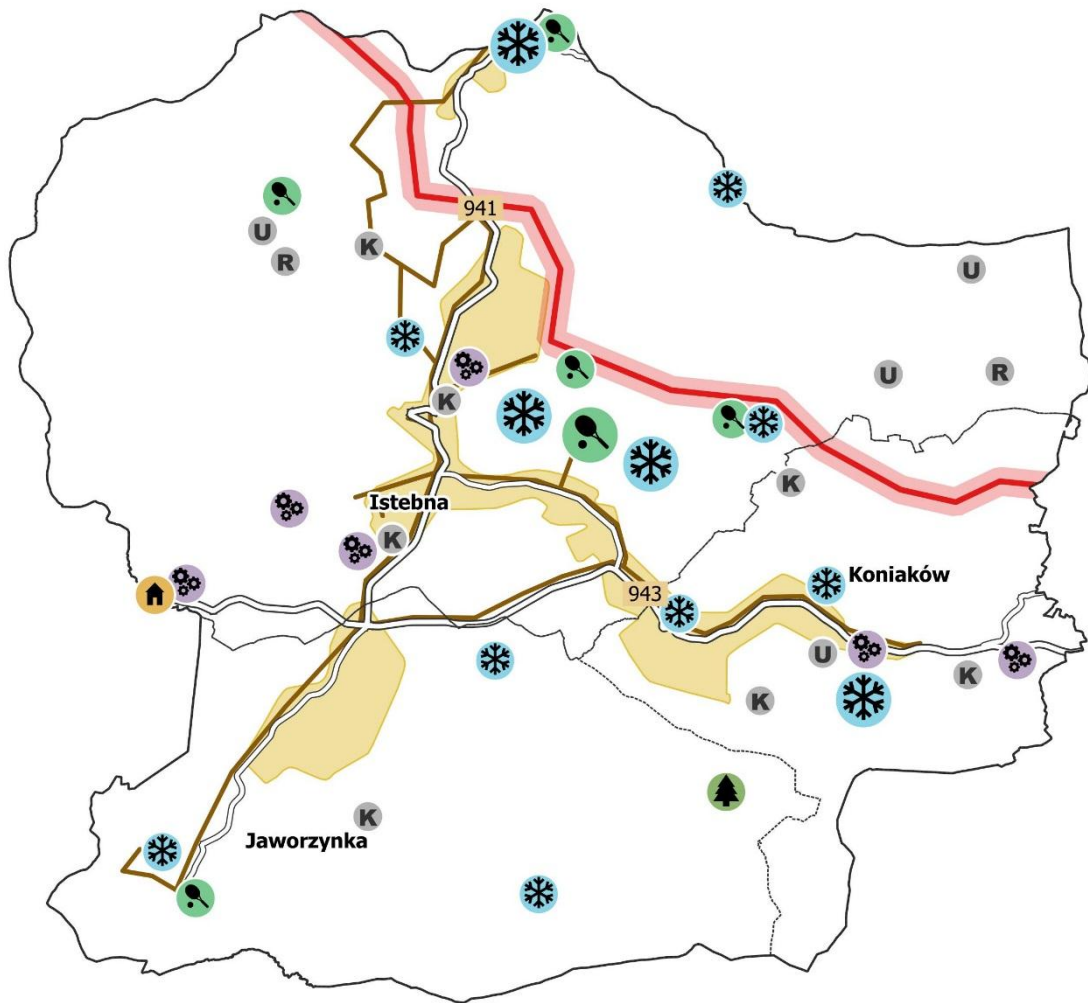
GMINA ISTEbNA

- FUNKCJE TERENU -

0 1 2 km

- granica gminy
- granica sołectwa
- tereny usług

- zabudowa zwarta
- zabudowa rozproszona
- lasy i zalesienia
- łąki, pastwiska, pola
- tereny sportu i rekreacji

GMINA ISTEbNA

- MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ -

- granica gminy
- granica sołectwa
- drogi wojewódzkie
- drogi powiatowe
- schemat projektowanej sieci gazowej
- proj. linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV
- obszar rewitalizacji

- Dom Trzech Narodów
- rozwój sportu i rekreacji całorocznej
- rozwój sportu i rekreacji zimowej
- rozwój usług i produkcji
- rozwój gospodarki leśnej
- oczyszczalnia ścieków
- ujęcie wody
- zbiornik małej retencji

4. Wnioski z diagnozy, w tym z badań społecznych

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że „Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378)”, który znajduje się w Art. 10e. 3.

1. Demografia

Analiza sytuacji demograficznej Gminy Istebna wskazuje na stopniowy wzrost liczby ludności w latach 2010-2019. Liczba ludności wzrosła z 11 759 do 12 159 osób, czyli o około 3%. W ostatnim dziesięcioleciu przyrost naturalny wahał się od 30 do 99 i nadal utrzymuje się na poziomie dodatnim. Zauważalna jest rosnąca liczba urodzeń i przewaga urodzeń nad zgonami w gminie. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców, w 2010 roku wynosił 4,95 natomiast w 2019 był wyższy i aż wynosił 6,84. Mimo tej pozytywnej tendencji, w gminie zauważalny jest również problem starzenia się społeczności lokalnej. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności wzrósł z 12,4% (2010 r.) do 15,5% (2019 r.). Obecnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w gminie wynosi 1 888, wskaźnik na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym od 55,7 w 2010 r. wzrósł do prawie 68 w 2019 r.

2. Oświata i edukacja

Liczba dzieci w wieku żłobkowym, czyli do 3 lat, wynosiła w 2019 r. 495, jest to mniej o ok. 3,5% w stosunku do 2015 r. W gminie znajdują się 4 niepubliczne przedszkola, jeden niepubliczny terapeutyczny punkt przedszkolny oraz jedno przedszkole gminne. W 2019 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym wynosiła 496, z czego 79% z nich było objęte wychowaniem przedszkolnym. Na terenie gminy Istebna zlokalizowanych jest 7 szkół podstawowych, do których uczęszczało w 2019 r. łącznie 1 213 uczniów. Było to o 279 uczniów więcej w porównaniu do 2015 roku. Współczynnik skolaryzacji brutto w 2019 r. wynosił 97,98%, wzrósł o blisko 10% w stosunku do 2015 r.

3. Pomoc społeczna

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej od 2015 zmalała o blisko 27%. W 2015 roku z pomocy społecznej korzystało 1 190 mieszkańców, do 2019 r. ich liczba zmalała do 870, co należy uznać za pozytywne zjawisko. W 2015 r. świadczenia przyznano

690 osobom, w 2020 ich liczba była niższa i wynosiła 455. Wśród najczęstszych powodów przyznania pomocy społecznej w gminie Istebna na pierwszym miejscu, niezmiennie znajduje się ubóstwo, kolejno potrzeba ochrony macierzyństwa i długotrwała/ciężka choroba.

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który udziela wsparcia osobom i rodzinom oraz pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie wyniosła w 2019 roku 717 osób i jest wyższa od średniej dla powiatu (321) i województwa (304).

4. Przedsiębiorczość i rynek pracy

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, w 2019 r. wynosiła 952, to o 145 więcej w porównaniu do 2015 r. W badanych latach 2015-2019 zauważa się również rosnącą liczbę podmiotów nowo zarejestrowanych. Ich liczba wzrosła z 65 do 102, w przeliczeniu na 10 tys. ludności. W przypadku jednostek wykreślonych z rejestru obserwowany jest spadek z 62 do 40 w 2019 r. co jest pozytywną sytuacją. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wzrosła w latach 2015-2019 blisko o 25%, co wskazuje na wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy. W 2015 r. wynosiła 807 i wzrosła do 980 w 2019 r. W Istebnej zauważalne jest też pozytywne zjawisko związane ze wzrostem liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Wskaźnik ten w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w okresie pięcioletnim wzrósł z 2,67 do 3,04 i jest nieco niższy w porównaniu do powiatu (3,33). Liczba bezrobotnych w gminie Istebna w latach 2015-2019 zmalała blisko o 44%, z 478 osób w 2015 r. do 270 w 2019 r. Mimo obserwowanej tendencji spadkowej osób bezrobotnych w latach 2015-2019 r. sytuacja uległa pogorszeniu w 2020 r. w związku ze spowolnieniem gospodarki w wyniku pandemii COVID 19, która rozpoczęła się w I kwartale 2020 r. Gmina odnotowała wzrost w liczbie bezrobotnych w porównaniu do 2019 r. blisko o 24%. Na koniec 2020 r. liczba bezrobotnych wynosiła 353, w tym 48% stanowiły bezrobotne kobiety.

5. Gospodarka wodno-ściekowa

Dostępność infrastruktury wodno-kanalizacyjnej należy ocenić nisko. Liczba korzystających z instalacji w stosunku do ogółu ludności wykazuje tendencję wzrostową, jednakże odsetek ten jest stosunkowo niski. W przypadku wodociągów dostępność kształtuje się na poziomie blisko 45% (5 465 osób), natomiast w przypadku kanalizacji wynosi niecałe 33% (3 959 osób).

Głosy mieszkańców wskazują ten problem jako jeden z istotniejszych na terenie gminy. Infrastruktura wodno-ściekowa wymaga istotnych nakładów związanych przede wszystkim z jej rozbudową.

6. Wnioski z badania ankietowego

W ramach opracowania strategii przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców. Zostały one szczegółowo opisane w Załączniku nr 1. Poniżej zdefiniowano kluczowe wnioski wynikające z badania:

- a. Większość mieszkańców gminy jest zadowolona z jej zamieszkiwania, a udział osób niezadowolonych był stosunkowo niski – 12,8%.
- b. Blisko 1/4 badanych bierze pod uwagę zmianę miejsca zamieszkania i migracje poza teren gminy Istebna.
- c. Wśród elementów infrastruktury i dostępności ofert najbardziej pozytywnie ocenia się dostępność lokali gastronomicznych, szkół, a także dostępność miejsc usługowych i handlu. Kluczowym wyzwaniem według mieszkańców jest niezadawalająca oferta czasu wolnego dla młodzieży.
- d. Zdecydowana większość ocenia poszczególne elementy oferty turystycznej pozytywnie. Ankietowani mieli problem z jednoznaczną oceną oferty warunków i obsługi inwestorów.
- e. Według respondentów za mocną stroną Gminy Istebna można uznać jej położenie i walory krajobrazowe, a także bogatą historię regionu. Największym minusem i słabą stroną gminy jest brak kanalizacji i wodociągów.
- f. Alkoholizm jest podstawowym problemem, na który zwróciła uwagę ponad połowa mieszkańców. Istotnymi problemami zauważanymi w gminie jest również zaśmiecanie okolicy oraz wandalizm, na co wpływ może mieć nadmierny ruch turystyczny.
- g. Mieszkańcy dość nisko oceniają aspekty związane z rynkiem pracy, w szczególności wysokość zarobków i możliwość znalezienia „dobrej” pracy.
- h. Odpowiedzi dotyczące tego, co zrobiliby ankietowani po utracie pracy, wskazują na mobilizację, determinację oraz odwagę ze strony mieszkańców. 8,5% zaryzykowałoby i rozpoczęło własną działalność. Blisko 1/3 postawiłaby na rozwijanie i doskonalenie swoich umiejętności, a także nabywanie nowych.

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu w kontekście planowania jego dalszego rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój gminy, szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnoza bliższego oraz dalszego otoczenia gminy,
- określenie mocnych punktów oraz wskazania jej słabych stron pod kątem zasobów,
- poznanie otoczenia konkurencyjnego.

Mocne strony Gminy Istebna

Położenie geograficzne gminy, „Trójstyk” trzech krajów: Polski, Czech i Słowacji

Atrakcyjność krajobrazowa sprzyjająca rozwojowi turystyki, zarówno w okresie letnim jak i zimowym

Potencjał turystyczny doliny Olzy i Czadeczki

Potencjał do budowania marki turystycznej gminy – Trójwieś

Kapitał ludzki, wiedza przekazywana z pokolenia na pokolenie

Żywa tradycja górali, bogate dziedzictwo kulturowe (wołoskie, pasterskie)

Silna tożsamość lokalna, przywiązanie do miejsca

Posiadanie kalendarza stałych imprez kulturalno-rozrywkowych przyciągających cyklicznie turystów

Wzrastająca liczba stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych

Stopniowo wzrastająca liczba ludności

Dobrze rozwinięta baza lokali gastronomicznych i usługowych

Konsekwentne remonty sieci drogowej w gminie

Słabe strony Gminy Istebna

Niedostatecznie rozwinięta sieć wodociągowo-kanalizacyjna

Niezadawalający stan nawierzchni dróg

Słaba dostępność komunikacyjna gminy (zbyt mała liczba parkingów i miejsc parkingowych, niewystarczająca liczba chodników)

Niedostosowana oferta oraz brak miejsc do spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

Brak miejsc do spędzania czasu odpowiednich dla seniorów

Zaniedbanie okolicy, widoczne akty wandalizmu i niszczenia mienia publicznego

Brak publicznego żłobka na terenie gminy

Ograniczenia inwestycyjne wynikające z konieczności dbania o walory krajobrazowe oraz obszary chronione (obszar NATURA 2000)

Ubóstwo oraz potrzeba ochrony macierzyństwa jako główne powody przyzwania świadczeń z pomocy społecznej

Starzenie się społeczności lokalnej

Szanse dla Gminy Istebna

Bliskość aglomeracji górnośląskiej (przyciąganie turystów weekendowych), możliwość przyciągnięcia turystów w kontekście rozwoju infrastruktury dedykowanej turystyce aktywnej (trasy narciarstwa biegowego, ścieżki rowerowe)

Zintensyfikowanie współpracy transgranicznej (partnerskie działania promujące „Trójstyk”), wykorzystanie unikalnego położenia geograficznego – stworzenie wspólnej oferty turystycznej we współpracy z miejscowościami z Czech i Słowacji

Rozwój gospodarczy gminy w ścisłym powiązaniu z turystyką, wykorzystanie potencjału tkwiącego w lokalnych tradycjach pasterskich

Możliwość uzyskania wsparcia z funduszy UE w nowej perspektywie programowania

Zagrożenia dla Gminy Istebna

Wysoka konkurencja wśród gmin ubiegających się o środki unijne, preferowanie inwestycji o charakterze innowacyjnym oraz realizowanych w partnerstwach

Wzrost liczby bezrobotnych spowodowany kryzysem gospodarczym związanym z pandemią

Silna konkurencja pomiędzy samorządami lokalnymi w regionie, szeroki zakres oferty turystycznej w okolicznych miejscowościach, rywalizacja o turystów

II Założenia planistyczne

Założenia planistyczne przedmiotowej strategii zostały opracowane w ramach modelu partycypacyjno-eksperckiego przy możliwie szerokim współdziałaniu interesariuszy (co szczególnie warto podkreślić w niesprzyjającym reżimie sanitarnym związanym z pandemią koronawirusa COVID-19).

Poniżej w formie piramidy umieszczono wszystkie elementy budujące trzon interwencji w ramach strategii.

6. Wizja i misja rozwoju

Wizja i misja w świetle przepisów to nieobligatoryjne elementy strategii rozwoju. W ramach dokumentu zdecydowano się na umieszczenie tych zapisów jako elementu, który z jednej strony wprowadza do poziomu planów strategicznych i operacyjnych, a z drugiej natomiast odnosi się do wyzwań stojących przed Gminą Istebna i stojącej za nią idei przewodniej.

Prezentując misję rozwoju dla Gminy Istebna warto odnieść się do jej kluczowych komponentów, zagadnień, które w największym stopniu determinują praktykę działań samorządu lokalnego. Wśród elementów tworzących ramy rozwojowe (misję można definiować w pewnym sensie jako cel nadrzędny interwencji) należy wskazać następujące:

Powyższe czynniki znajdują swoje rozwinięcie zarówno w ramach celów strategicznych oraz wypracowanych kierunkach działań. Tym niemniej warto podkreślić, że kluczowym zasobem Gminy Istebna jest kapitał ludzki, kreatywność jej mieszkańców, przywiązanie do tradycji, wartości oraz szeroko rozumianej spuścizny górali śląskich. Jednocześnie planowany rozwój musi uwzględniać: dbałość o dostępne zasoby (ich ochronę), aspekty związane z kryzysem klimatycznym oraz skalę zmian społecznych, które będą oddziaływały w przyszłości na kluczową dla gminy sferę turystyki.

Misja zgodnie ze swoją naturą musi mieć lapidarny charakter i co warto podkreślić: misja w swojej istocie wyznacza *de facto* sens i cel działania samorządu lokalnego. Ponadto misja w ramach niniejszej Strategii stanowi pewną deklarację samorządu Gminy Istebna, którą przedstawiono poniżej.

Misja Gminy Istebna

Misją Gminy Istebna jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców w oparciu o wysoką jakość usług, nowoczesną infrastrukturę oraz ochronę istniejących zasobów. Gmina Istebna rozwija się w oparciu o wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, dostępności oraz partycypacji obywatelskiej. Efektywnie łączymy tradycję z dynamicznym rozwojem.

Wizja to projektowany obraz gminy w roku 2030. Stan, do którego dążymy jako wspólnota mieszkańców dzieląca wspólne wartości, traktująca Gminę Istebna jako swoją małą ojczyznę oraz dobro wspólne. Wizja składa się z kilku elementów, które nawiązują zarówno do osnowy strategicznej zbudowanej na potrzeby sformułowania misji, jak również kreują w dalszej części opracowania plany operacyjne w ramach kierunków działań.

Wizja Gminy Istebna

Jesteśmy wiodącą destynacją turystyczną w kraju, odpowiedzialna i świadoma turystyka to domena istebniańskich gestorów oraz turystów. Ochrona bioróżnorodności i czyste środowisko naturalne do znak rozpoznawczy gminy w skali ogólnopolskiej.

Priorytet rozwojowy gminy: nowoczesna infrastruktura techniczna, został osiągnięty, jego emblematycznym przykładem jest przeprowadzona gazyfikacja. Zachowano i poddano ochronie znaczące elementy dziedzictwa historycznego, kulturowego, przestrzennego i przyrodniczego gminy. Wysoka jakość usług publicznych zwiększa atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną gminy. Społeczeństwo obywatelskie stanowi aktywny podmiot kształtujący rozwój gminy i budujący jej otwarty charakter.

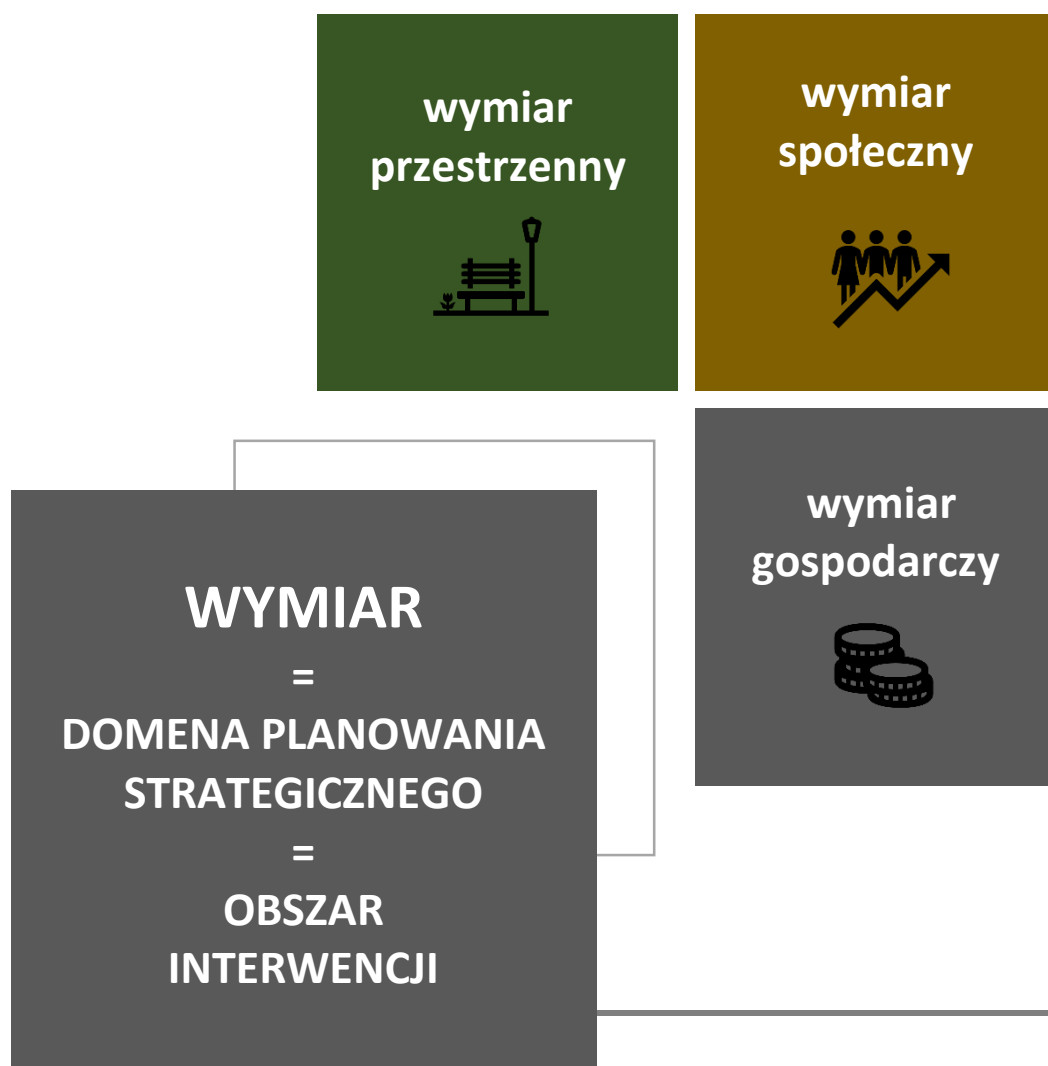
Poziom strategiczny

7. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Rozdział odnosi się do *przepisu Art. 10e. 3. 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym* zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym.

Zgodnie z przywołaną treścią ustawy o samorządzie gminnym na strategicznym poziomie interwencji obligatoryjnie należy zdefiniować trzy wymiary. W ujęciu tematycznym tworzą one ramy dla planów strategicznych i operacyjnych. Mimo wskazania konkretnych wymiarów, w obrębie których należy się poruszać, to w ramach procesu planowania strategicznego zapisy te zostały zindywidualizowane do potrzeb, specyfiki oraz istoty kluczowych wyzwań stojących przed samorządem Gminy Istebna.

Wyznaczone w rozdziale cele strategiczne odwołują się do obligatoryjnych wymiarów stanowiących domeny planowania strategicznego, które przedstawiono na poniższej grafice.

Każdy z wymiarów ma równoważny charakter, ich zintegrowane ujęcie i komplementarność pozwala uchwycić, a następnie kompleksowo opisać pożądany, planowany rozwój gminy w perspektywie roku 2030. Warto tym samym przedstawić logikę interwencji na poziomie strategicznym.

Wymiar	Wymiar gospodarczy	Wymiar przestrzenny	Wymiar społeczny
Charakterystyka obszaru	Gospodarka ma priorytetowe znaczenie z punktu widzenia zapewnienia podstaw socjalno-bytowych mieszkańcom oraz kreowania atrakcyjnych miejsc pracy. Jest to szczególnie istotne w kontekście dominującej roli sektora turystycznego oraz zanikania rolnictwa jako podstawnego źródła utrzymania ludności. Warto podkreślić, że kluczowym zasobem jest środowisko naturalne.	Ze względu na rozległość terytorialną i intensywną urbanizację gminy oraz zwiększanie się liczby jej mieszkańców główny wysiłek inwestycyjny koncentruje się na zapewnieniu niezbędnej infrastruktury. Presja inwestycyjna ostatnich dekad wymaga podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych oraz takich, które będą skutecznie chroniły m.in. dziedzictwo kulturowe gminy Istebna.	Kwestie społeczne mają kluczowe znaczenie w kontekście zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańcom. Przykładem takiej sfery jest edukacja, kultura i pomoc społeczna. Natomiast warto podkreślić konieczność wzmacniania społeczności lokalnej, podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, które są trwałymi depozytariuszami tradycji lokalnej, folkloru, kultury materialnej i bogatej spuścizny historycznej.
Cel strategiczny	Cel strategiczny 1. Ochrona zasobów środowiskowych jako fundamentu jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej	Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny chroniący dziedzictwo i poprawiający standard infrastruktury	Cel strategiczny 3. Rozwijanie zasobów ludzkich i kapitału społecznego mieszkańców

Wymiar	Wymiar gospodarczy	Wymiar przestrzenny	Wymiar społeczny
Uwarunkowania	Cel strategiczny poza wspieraniem gospodarki (nie tylko turystyki). Odpowiada na Obszary Strategicznej Interwencji ustanowione na poziomie regionu, a odnoszące się do ochrony terenów atrakcyjnych przyrodniczo oraz poprawy jakości powietrza. Oba OSI stanowią kluczowe elementy koncepcji rozwoju Gminy Istebna.	Przestrzeń gminy wymaga zmierzenia się z poprawą komunikacji wewnętrznej i funkcjonalności układu osadniczego gminy. Wieloaspektową interwencję w tym obszarze tworzą m.in. plany rozwoju Doliny Olzy, góry Ochodzitej wraz z otoczeniem oraz Doliny Czadeczki i Trójstyku jako nowe kierunki rozwoju gminy, odciążające centra miejscowości.	Interwencja społeczna ukierunkowana jest na systematyczne poprawianie jakości świadczonych usług oraz wykorzystywanie potencjału społecznego. Kluczowe znaczenie ma realizacja przedsięwzięć mających na celu wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej gminy Istebna.

Cel strategiczny 1.**Ochrona zasobów środowiskowych jako fundamentu jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej**

Ogólna atrakcyjność turystyczna gminy Istebna została oceniona pozytywnie przez 84% mieszkańców, walory krajobrazowe, lokalizacyjne i środowiskowe to kluczowe zalety gminy w odbiorze jej mieszkańców. Co więcej turystyka stanowi istotny rynek pracy dla znacznej części mieszkańców gminy. Powiązanie gospodarki z ochroną bioróżnorodności i ograniczeniem antropopresji w przypadku gminy Istebna ma niekwestionowane powiązanie i znaczenie rozwojowe. Gmina posiada wiele potencjałów do dalszego rozwijania branży: przygraniczne położenie (Trójstyk), żywą kulturę góralską oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe. Wyzwaniem dla samorządu jest zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i uczynienie z niego wyróżnika w szerszym kontekście. Warto podkreślić, również rozpoznawalność i popularność pasterstwa transhumancyjnego i budowanych na jego bazie produktach turystycznych. Wyzwaniem stojącym przed samorządem gminy Istebna jest kreowanie ruchu turystycznego w zgodzie z trendami turystyki świadomej i odpowiedzialnej.

Cel strategiczny 2.**Zrównoważony rozwój przestrzenny chroniący dziedzictwo i poprawiający standard infrastruktury**

Potrzeby infrastrukturalne to kluczowa część wydatków o charakterze inwestycyjnym. Analizując wskazanie mieszkańców wśród stosunkowo źle ocenianych są odniesienia dotyczące przestrzeni i infrastruktury: ilość miejsc parkingowych jako niewystarczającą wskazuje 61,3%, dostępność transportu publicznego dla 59,1% respondentów jest negatywna, a 58,5% krytycznie ocenia dostępność do kanalizacji publicznej. Działanie związane z gospodarką wodno-ściegową są bardzo ważne w perspektywie ochrony środowiska naturalnego, tym niemniej stanowią również ważny wycinek działań inwestycyjnych gminy. Wyzwaniem (poza zaspokajaniem potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców) jest ochrona walorów przestrzennych gminy, jej tradycyjnego charakteru i zabytkowej zabudowy. Działanie jest ściśle powiązane z planowaniem przestrzennym i tworzeniem MPZP. Diagnoza wskazuje, że gmina Istebna jest w momencie przełomowym

jeżeli chodzi o ochronę krajobrazu stanowiącego nie tylko element tożsamości i dziedzictwa (m.in. pasterskiego, wołoskiego) ale również magnes przyciągający turystów.

Cel strategiczny 3.

Rozwijanie zasobów ludzkich i kapitału społecznego mieszkańców

Wymiar społeczny jest najbardziej naturalną częścią strategii, wynika on z prostej konsekwencji przyjętych założeń: stawiających mieszkańca w środku zainteresowania samorządu i traktowani go jako kluczowego interesariusza rozwoju gminy. Kwestie społeczne odwołują się kompleksowo do usług publicznych oraz sektorowych polityk kierowanych do poszczególnych grup mieszkańców takich jak seniorzy, młodzież, osoby z niepełnosprawnościami czy też środowiska zagrożone marginalizacją. Ponadto obszar społeczny zapewnienie atrakcyjnej oferty, jako wyzwanie można definiować stworzenie oferty czasu wolnego dla młodzieży (76,1% respondentów ocenia ją źle). Tym niemniej chcąc utrzymać wysoki poziom zadowolenia mieszkańców z zamieszkiwania gminy Istebna (77% respondentów jest z tego faktu zadowolona lub bardzo zadowolona) należy systematycznie poprawiać warunki do życia, rozwoju i samorealizacji mieszkańców.

Na potrzeby zbudowania kompleksowej interwencji planistycznej sformułowano opisane powyżej trzy cele strategiczne, które z jednej strony budują ramy dla logiki Strategia Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030.

Gospodarczy	Cel strategiczny 1.	Ochrona zasobów środowiskowych jako fundamentu jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej	
Przestrzenny	Cel strategiczny 2.	Zrównoważony rozwój przestrzenny chroniący dziedzictwo i poprawiający standard infrastruktury	
Społeczny	Cel strategiczny 3.	Rozwijanie zasobów ludzkich i kapitału społecznego mieszkańców	

Poziom operacyjny

8. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych; zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym

Kierunki działań to przypisane celom strategicznym konkretne plany operacyjne, które każdorazowo tworzą katalogi przedsięwzięć, wiązek zadań, projektów czy planów rozwojowych. Na poziomie operacyjnym zdefiniowano również Obszary Strategicznej Interwencji. Są one pewnym wycinkiem tematycznym, który ma kluczowe znaczenie rozwojowe. W rozdziale 9. wskazuje się OSI wynikające z Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030” oraz niezależnie wskazane przez samorząd OSI o interdyscyplinarnym charakterze. Ponadto w ramach rozdziału 10. zdefiniowano przedsięwzięcia o kluczowym, priorytetowym znaczeniu dla rozwoju gminy.

W rozdziale zaprezentowano poziom operacyjny strategii, bazujący na wyznaczeniu konkretnych kierunków działań przypisanych celom strategicznym. Łącznie w rozdziale znajduje się sześć opisanych kierunków działań. Zgodnie z przepisami, każdy kierunek działań został zdefiniowany w kontekście oczekiwanych rezultatów. Katalog wskaźników rezultatu zawiera rozdział 12. opracowania.

Wymiar gospodarczy

Cel strategiczny 1.

Ochrona zasobów środowiskowych jako fundamentu jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej

Kierunek działania 1. Turystyka jako koło zamachowe lokalnej gospodarki

Zakres

1. Wspieranie folkloru jako ważnego potencjału turystycznego.
  - a. Zapewnienie autentyczności lokalnej kultury oferowanej turystom
  - b. Wykorzystanie lokalnej kultury jako kluczowej atrakcji dla turystów
  - c. Wsparcie zespołów i twórców ludowych promujących lokalną kulturę
2. Działania na rzecz tworzenia i rozwijania atrakcji turystycznych na terenie Gminy Istebna
  - a. Utworzenie całorocznej kolei linowej
  - b. Utworzenie Centrum Rekreacji w dolinie Olzy
  - c. Wybudowanie tężni solankowych
  - d. Wybudowanie letniego toru saneczkowego
  - e. Wybudowanie grot solnych
  - f. Stworzenie systemu naśnieżania tras nartorolkowych na Zaolziu
3. Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców oraz turystów
  - a. Wyznaczenie miejsca na lodowisko
  - b. Utworzenie ścianki wspinaczkowej
  - c. Uruchomienie kąpieliska
  - d. Wybudowanie pumptracku
  - e. Wybudowanie wieży widokowej
  - f. Modernizacja, rozbudowa i utrzymanie Amfiteatru Pod Skocznią
  - g. Rozbudowa i budowa nowych placów zabaw
  - h. Działania na rzecz stworzenia przestrzeni publicznej w poszczególnych miejscowościach, w szczególności w Koniakowie
4. Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjno-sportowe doliny Olzy, góry Ochodzitej i doliny Czadeczki - Trójstyku
5. Wyznaczenie tematycznych tras spacerowych
  - a. Wokół Małyjurkowskiego Gronia
  - b. Wokół Ochodzitej
  - c. Do skał na Gańczorze i Pietraszonce.
  - d. Pasterska ścieżka: Śladami Kuby Sałasznika. Istebna Kubalonka – Koniaków
  - e. Trasa Szańców: Kiedy granic Śląska bronili górale. Mosty - Trójstyk – Szaniec Wały (Słowacja) – Czadeczka – Rupiienka – Koniaków Szańce
  - f. Rewitalizacja i rozwinięcie Beskidzkiej Ścieżki Planetarnej (rekomendowane partnerstwo z PTTK)
6. Wyznaczenie tras kuligowych zimowych i letnich
  - a. Dolina Czadeczki
  - b. Dolina Olzy: Zajazd Olza – pod Gańczorzę
  - c. Beskidek: Kubalonka – Stecówka

Kierunek działania 1. Turystyka jako koło zamachowe lokalnej gospodarki

- d. Połomity: Parking Zagroń – polana pod Połomiem
- 7. Wyznaczenie nowych i utrzymanie istniejących tras rowerowych
  - a. "Szlak Greenways" (Jasnowice – Stecówka – Przełęcz Szarcula)
  - b. Karpacki Szlak Rowerowy (Przełęcz Kubalonka – Istebna- Koniaków – Przełęcz Koniakowska)
  - c. Pętla rowerowa Euroregionu Śląsk Cieszyński (Jasnowice – Istebna – Stecówka – Przełęcz Szarcula)
  - d. Trasa rowerowa „Czadeczka” (Przełęcz Koniakowska – dolina Czadeczi – Trójstyk)
  - e. Trasa rowerowa „Olza” (Przełęcz Koniakowska – dolina Olzy – Bukowiec)
  - f. Trasa rowerowa „Stecówka” (Przełęcz Koniakowska – Zaolzie – Stecówka – Kiczory – Młoda Góra – Tartak)
  - g. Trasa rowerowa „Rupienka” Przełęcz Rupienka – Zapasieki – Krężelka – Ptokówka)
- 8. Rozwijanie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej
  - a. Wykorzystanie potencjału J. Kukuczki w celu promocji gminy i współpraca z Izłą Pamięci J. Kukuczki
  - b. Wprowadzenie jednolitego systemu oznaczeń turystycznych oraz małej architektury w gminie
  - c. Poprawa i utrzymanie oznakowania dotychczasowych szlaków turystycznych
  - d. Powstanie jednolitej małej infrastruktury towarzyszącej przy atrakcjach turystycznych oraz w ramach szlaków turystycznych
- 9. Promocja Gminy Istebna oraz jej lokalnych produktów i atrakcji turystycznych
  - a. Budowanie marki turystycznej gminy – Trójwieś jako markowy produkt turystyczny
  - b. Promocja i działania na rzecz Szlaku Kultury Wołoskiej (współpraca z gminami karpackimi)
  - c. Wspieranie lokalnych rękodzielników
  - d. Działania na rzecz promocji terytorialnej w partnerstwie z Beskidzką 5
  - e. Rozwijanie partnerskiej współpracy z gminami leżącymi w powiecie żywieckim i rejonie karpackim
  - f. Organizacja imprez promujących lokalne produkty
  - g. Wspieranie tworzenia gospodarstw tematycznych jako nowych atrakcji turystycznych
- 10. Rozwijanie oferty związanej z uprawianiem turystyki aktywnej
  - a. Współpraca z Centralnym Ośrodkiem Sportu w Szczyrku w zakresie promowania narciarstwa biegowego wykraczającego poza trasy biegowe Kubalonka
  - b. Systematyczna i celowa współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie wykorzystania terenów będących w ich posiadaniu do uprawiania narciarstwa biegowego
  - c. Systematyczna i celowa współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie wykorzystania terenów będących w ich posiadaniu do zagospodarowania turystycznego.
  - d. Promocja tworzenia tras amatorskich o łatwym stopniu trudności m.in. Kubalonka – Stecówka (w partnerstwie z Gminą Wisła, Nadleśnictwem Wisła oraz PTTK), w rejonie Złotego Gronia i w Dolinie Czadeczki, rozbudowa tras na Zaolziu
  - e. Działania na rzecz powstania wypożyczalni nart biegowych w Dolinie Olzy

Kierunek działania 1. Turystyka jako koło zamachowe lokalnej gospodarki

- f. Rozwój dialogu i współpraca z zarządzającymi wyciągami narciarskimi - wspólne inicjatywy: imprezy, tworzenie wspólnej oferty
  - g. Promocja Istebnej jako miejsca szczególnie atrakcyjnego dla rowerzystów
  - h. Stworzenie zintegrowanej koncepcji profesjonalnych szlaków i tras rowerowych
11. Realizacja działań na rzecz tworzenia klimatu przyjaznego przedsiębiorcom, promocja lokalnej przedsiębiorczości, ustanowienie cyklicznej nagrody dla przedsiębiorcy roku

Kierunek działania 2. Ochrona, udostępnianie i zrównoważony rozwój zasobów środowiskowych

Zakres

1. Działania na rzecz poprawy jakości i stanu podstawowych zasobów środowiskowych: gleby, powietrza i wody.
2. Termomodernizacja obiektów komunalnych na terenie gminy Istebna, w tym m.in.: Istebna 732 (stary posterunek), Istebna 751 (Agronomówka), Jaworzynka 641 (Ośrodek Zdrowia), Szkoła Zaolzie, budynek komunalny koło posterunku policji.
3. Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych oraz obiektach użyteczności publicznej
4. Wspieranie działań zmierzających do poprawy jakości powietrza m.in. poprzez wspieranie wymiany indywidualnych źródeł ciepła
5. Realizacja programów zmierzających do ograniczenia emisyjności lokalnej gospodarki
6. Prowadzenie działań informacyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych z zakresu kryzysu klimatycznego jego skutków i oddziaływania
7. Opracowanie dokumentów branżowych związanych z ochroną środowiska
8. Promowanie przyłączania się gospodarstw indywidualnych do sieci gazowej (po jej wybudowaniu)
9. Promowanie przyłączania się gospodarstw indywidualnych do przydomowych i osiedlowych oczyszczalni ścieków
10. Zachowanie bioróżnorodności terenów atrakcyjnych przyrodniczo i turystycznie
11. Działania na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców
12. Upowszechnienie wiedzy o potrzebie oszczędzania wody i poprawy jej jakości oraz rozwijanie mikro retencji
13. Promocja i udostępnianie terenów atrakcyjnych przyrodniczo
14. Wykorzystanie potencjału gospodarki pasterskiej jako działania ukierunkowanego na ochronę bioróżnorodności, zachowania i zagospodarowania pastwisk i terenów zielonych
15. Wdrażanie rozwiązań informatycznych i narzędzi cyfrowych w ramach działań na rzecz ochrony środowiska

Wymiar przestrzenny

Cel strategiczny 2.
Zrównoważony rozwój przestrzenny chroniący dziedzictwo i poprawiający standard infrastruktury

Kierunek działania 3. Nowoczesna infrastruktura publiczna

1. Wdrażanie polityki dostępności przestrzeni publicznych w zakresie likwidacji barier architektonicznych w instytucjach i miejscach publicznych
  - a. Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami zgodnie z ustawą z dn.19 lipca 2019 r. O zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2020 r. poz 1062)
2. Wspieranie działań na rzecz kompleksowej gazyfikacji Gminy Istebna
3. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Istebna m.in. poprzez:
  - a. Przebudowę dróg wojewódzkich DW 941 i DW 943 (odcinki: Istebna Dzielec – Jaworzynka Krzyżowa oraz Koniaków Centrum - Pietraszyna)
  - b. Działania na rzecz połączeń komunikacji publicznej w kierunku Żywiecczyny
  - c. Działania na rzecz uruchomienia łącznika komunikacyjnego w postaci komunikacji autobusowej dla transportu kolejowego pomiędzy PKP Wisła Głębce – PKP Zwardoń
  - d. Budowa i modernizacja infrastruktury związanej z transportem autobusowym na terenie gminy (wiaty, zatoczki autobusowe, przejścia dla pieszych w okolicach przystanków autobusowych).
4. Poprawa układu komunikacyjnego gminy
  - a. Podnoszenie parametrów dróg gminnych
    1. Zaolzie etap III, Zaolzie etap IV, Zaolzie etap V (Zaolzie Koniaków)
    2. Wilcze - Bźniok
    3. Koniaków - Rupienka – Pańska Łąka – gm. Rajcza
    4. Czadeczka – do drogi powiatowej w Jaworzynce.
    5. Trzycatek – Trójstyk
    6. Gliniane – Szymcze
    7. Andziołówka – Olza (Zagroń)
    8. Istebna - Wywóz
    9. Istebna Dziedzina równoległe do drogi powiatowej – poniżej
    10. Istebna Dziedzina równoległe do drogi powiatowej – powyżej
  - b. Budowa, modernizacja i przebudowa ciągów pieszych i pieszo-rowerowych, w tym tras rowerowych:
    - "Szlak Greenways" (Jasnowice – Stecówka – Przełęcz Szarcuła)
    - Karpacki Szlak Rowerowy (Przełęcz Kubalonka – Istebna- Koniaków – Przełęcz Koniakowska)
    - Pętla rowerowa Euroregionu Śląsk Cieszyński (Jasnowice – Istebna – Stecówka – Przełęcz Szarcuła)
    - Trasa rowerowa „Czadeczka” (Przełęcz Koniakowska – dolina Czadeczi – Trójstyk)
    - Trasa rowerowa „Olza” (Przełęcz Koniakowska – dolina Olzy – Bukowiec)

Kierunek działania 3. Nowoczesna infrastruktura publiczna

- Trasa rowerowa „Stecówka” (Przełęcz Koniakowska – Zaolzie – Stecówka – Kiczory – Młoda Góra – Tartak)
  - Trasa rowerowa „Rupienka” Przełęcz Rupienka – Zapasieki – Krężelka – Ptokówka)
  - c. Budowa chodników wzdłuż dróg wojewódzkich:
    - Beskid – Koniaków: etap III (Piceria Józef – skrzyżowanie z drogą powiatową) i etap IV (skrzyżowanie z drogą powiatową – Kadłuby)
    - Istebna Gliniane – Jaworzynka Krzyżowa
    - Koniaków Euro – Koniaków Pietraszyna
    - Andziołówka – Słowiaczonka (do zjazdu na Mikszówkę)
  - d. Przebudowa, modernizacja i rozwój systemu oświetlenia ulicznego
  - e. Wprowadzanie rozwiązań z zakresu elektromobilności. Utworzenie na terenie Istebnej, Jaworzynki i Koniakowa 3 - 5 punktów wynajmu i ładowania rowerów elektrycznych, które umożliwiają łatwiejsze poruszanie po górskim terenie (możliwe lokalizacje: Istebna Zaolzie, Koniaków, Jaworzynka, Istebna Kubalonka, Jaworzynka Trzyciatek)
  - f. Realizacja polityki parkingowej poprzez tworzenie ogólnodostępnych miejsc postojowych, w szczególności w Koniaków Centrum, Jaworzynka Centrum, Jaworzynka Trzyciatek, Istebna Pietraszynka oraz Istebna Zaolzie.
5. Rozbudowa i modernizacja gminnej sieci wodociągowej
- a. Budowa połączenia sieci wodociągowej (odcinki: Koniaków Rupienka z siecią wodociągową Jaworzynka Wyrchczadeczka, Koniaków Pańska Łąka z siecią wodociągową Gminy Milówka oraz Istebna Zaolzie - Koniaków Gańczorka)
  - b. Budowa sieci wodociągowej (w tym odcinki: Jaworzynka Łupienie oraz Kosarzyska Pańska Łąka)
  - c. Rozbudowa wodociągu na odcinku Jasiówka Rastoka
  - d. Modernizacja SUW Jaworzynka Szkawlonka
  - e. Budowa ujęcia wody wraz z budową sieci wody surowej (Tokarzonka)
  - f. Rozbudowa zbiornika wody pitnej (Jaworzynka Zapasieki, Koniaków Centrum, Koniaków Ochodzita)
  - g. Dobudowanie basenu wody surowej (Koniaków Bukowina, Jaworzynka Krężelka)
  - h. Rozbudowa zbiornika wody surowej dla ujęcia Olza - Koniaków Gańczorka
  - i. Rozbudowa zbiornika wody uzdatnionej Istebna Wilcze
  - j. Budowa zbiornika wodnego Wawrzaczów Groń w Jaworzynce
  - k. Rozbudowa systemu małej retencji i działania na rzecz poprawy gospodarowania wodami opadowymi
6. Opracowanie studium gospodarki wodno-ściekowej oraz rozbudowa i modernizacja gminnej sieci kanalizacyjnej, w tym:
- a. Modernizacja oczyszczalni ścieków: Istebna Tartak oraz Jaworzynka Czadeczka
  - b. Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków: Gliniane w Istebnej oraz Pustki w Koniakowie.
  - c. Budowa kanalizacji sanitarnej (m.in. przysiółki Kadłuby i Matyska w Koniakowie)
  - d. Realizacja programu wsparcia budowy przydomowych i przysiółkowych oczyszczalni ścieków

Kierunek działania 3. Nowoczesna infrastruktura publiczna

- e. Sporządzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych
- f. Promowanie i wspieranie budowy przydomowych, zagrodowych oczyszczalni ścieków, utworzenie pilotażu w tym zakresie

Kierunek działania 4. Ochrona dziedzictwa przestrzennego, kulturowego i krajobrazowego w Gminie Istebna

1. Podejmowanie na rzecz zachowania unikalnego dziedzictwa Gminy Istebna w wymiarze przestrzennym i ochrony krajobrazu
2. Realizacja zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Istebna do roku 2023
3. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji na podstawie przepisów Ustawy o rewitalizacji
4. Prowadzenie skoordynowanych działań rewitalizacyjnych i kompleksowe rewitalizowanie przestrzeni publicznych
5. Wprowadzenie Parku kulturowego jako forma ochrony krajobrazu kulturowego
  - a. Park kulturowy – enklawa architektury beskidzkiej – park tematyczny rekreacji i wypoczynku
6. Opracowanie uchwały krajobrazowej
7. Opracowanie systemu informacji gminnej tj. katalogu jednolitych pod względem wizualnym, architektonicznym i konstrukcyjnym nośników przekazujących informacje w przestrzeni publicznej
8. Kształtowanie polityki w zakresie planowania przestrzennego z uwzględnieniem rozwijania turystyki w gminie oraz ograniczenia dalszego rozproszenia zabudowy
9. Estetyzacja przestrzeni publicznych
10. Dbłość i rozwijanie terenów zielonych
11. Wdrażanie polityki dostępności, likwidowanie barier architektonicznych
12. Doposażenie przestrzeni publicznych w małą architekturę

Wymiar społeczny

Cel strategiczny 3.

Rozwijanie zasobów ludzkich i kapitału społecznego mieszkańców

Kierunek działania 5.

Profesjonalizacja świadczonych usług publicznych

Zakres

1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej
  - a. Modernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 im. Marii Konopnickiej w Istebnej
2. Wzmacnianie jakości usług publicznych w obszarze edukacji
  - a. Optymalizacja sieci przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i szkół w odpowiedzi na zmiany demograficzne
  - b. Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury oświatowej
  - c. Doposażenie w niezbędne pomoce dydaktyczne szkół wspierające nauczanie przez doświadczenie oraz sukcesywne doposażanie w sprzęt do technologii TIK oraz wymiana sprzętu
  - d. Informatyzacja procesów zarządzania oświatą
  - e. Stworzenie modelu przepływu informacji w zarządzaniu szkołami.
  - f. Wspieranie doskonalenia kompetencji kadry zarządzającej oraz pracy administracji
3. Podnoszenie jakości procesów nauczania, adaptowanie do zachodzących współcześnie zmian
  - a. Wsparcie edukacji ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych min.: kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości.
  - b. Kształtowanie i promocja postaw uczenia się przez całe życie.
  - c. Wykorzystanie innowacyjnych działań w procesie nauczania wychowania i opieki.
  - d. Informatyzacja procesów nauczania.
  - e. Tworzenie warunków do nauczania przez eksperyment.
  - f. Zaangażowanie uczniów w proces nowoczesnej edukacji.
  - g. Rozwijanie inteligencji emocjonalnej i poprawa kondycji psychofizycznej uczniów
4. Tworzenie systemu doskonalenia zawodowego
  - a. Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli w obszarach kształcenia, wychowania i opieki
  - b. Utworzenie sieci współpracy nauczycieli przedmiotowców
  - c. Utworzenie sieci współpracy nauczycieli pracujących z uczniami zdolnymi
  - d. Utworzenie sieci współpracy nauczycieli w zakresie udzielania pomocy psychologiczno - pedagogicznej
5. Kontynuacja działań mających na celu edukację regionalną dla dzieci i młodzieży
6. Zwiększenie skuteczności wychowawczych placówek oświatowych, również w oparciu o edukację regionalną i aktywizację społeczną:
  - a. Rozwijanie umiejętności współpracy.
  - b. Wzmacnianie tożsamości lokalnej.
  - c. Organizacja różnych form zajęć dostosowanych do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży

Kierunek działania 5.**Profesjonalizacja świadczonych usług publicznych**

- d. Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym.
- e. Aktywizacja bibliotek szkolnych ,wprowadzanie nowatorskich metod pracy z wykorzystaniem TIK i działań kulturalnych.
- f. Powstanie bazy dobrych praktyk innowacji w nauczaniu
- g. Utworzenie gminnej sieci współpracy nauczycieli poszczególnych przedmiotów.
- h. Utworzenie pozaszkolnych form kół zainteresowań
- i. Utworzenie miejsca (sali) dotyczącej historii gminy
- j. Powstanie drużyn harcerskich
- k. Powstanie koła turystycznego
- l. Powstanie koła ekologicznego
- m. Powstanie klubu dyskusyjnego
7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej oraz świadczonej oferty
  - a. Prowadzenie polityki senioralnej
  - b. Utworzenie polityki młodzieżowej w gminie
  - c. Stworzenie sprawnego systemu wsparcia dla osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych
  - d. Stworzenie Dziennego Domu Seniora
  - e. Systematyczna realizacja zadań zawartych Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
  - f. Rozwój mieszkalnictwa komunalnego, socjalnego i mieszkań chronionych.
8. Optymalizacja i rozwijanie systemu gospodarki odpadami, utworzenie PSZOK

Kierunek działania 6.**Zapewnienie bezpieczeństwa oraz rozwijanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego****Zakres**

1. Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa na terenie Gminy Istebna
  - a. Wprowadzenie monitoringu na terenie gminy w miejscach newralgicznych
2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury oraz świadczonej oferty
  - a. Stworzenie żywego muzeum budownictwa Trójwsi Beskidzkiej i Beskidu Śląskiego
  - b. Dom Trzech Narodów / Centrum Muzyki Karpat
3. Zwiększenie zakresu usług publicznych dostępnych on-line
4. Wzmocnienie cyfrowych kompetencji mieszkańców, w tym przede wszystkim młodzieży i osób 50+
5. Wzmocnienie kompetencji cyfrowych w ramach kadry instytucji samorządowych
6. Intensyfikacja współpracy zagranicznej i partnerskiej gminy
7. Działania na rzecz integracji środowisk lokalnych oraz wzmacniania tożsamości w poszczególnych miejscowościach
8. Wspieranie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego
  - a. Działania na rzecz zwiększania środków przeznaczanych na organizacje pozarządowe

Kierunek działania 6.

Zapewnienie bezpieczeństwa oraz rozwijanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego

- b. Outsourcing usług publicznych poprzez zlecenie zadań własnych organizacjom pozarządowym
- 9. Animowanie współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a sektorem publicznym oraz biznesowym

9. Obszary strategicznej interwencji

OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności „*obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań (Art. 10e. 1. 6) Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378).*”

Zgodnie Uchwałą Nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 października 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego pn. Strategia Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”, zdefiniowano 5 OSI w ujęciu tematycznym, które zostały przyporządkowane do dwóch grup:

1. OSI konkurencyjne
  - a. **Obszary cenne przyrodniczo**
  - b. Ośrodki wzrostu
2. OSI problemowe
  - a. Gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze
  - b. **Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza**
  - c. Gminy w transformacji górniczej

W związku z powyższym wyszczególnieniem, Gmina Istebna wpisuje się w 2 z wyodrębnionych na terenie województwa śląskiego, obszarów strategicznej interwencji. Wpisuje się w kategorię mówiącą o obszarach cennych przyrodniczo. Walory przyrodnicze na terenie gminy zostały określone wysoko, a formami ochrony przyrody, znajdującymi się na jej obszarze, jest Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego oraz Specjalny Obszar Ochrony Beskid Śląski. Wyzwaniem dla tego obszaru OSI jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego definiuje walory przyrodnicze gminy jako wysokie (IV) w pięciostopniowej skali.

Oprócz tego, w strategii rozwoju województwa śląskiego, gmina została przyporządkowana do I obszaru problemowego ze względu na jakość powietrza, który charakteryzuje gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego dowolnego wskaźnika jakości powietrza.

Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań; zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym.

<p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;">Interdyscyplinary Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 1. Dolina Olzy</p>	<p>Podstawowym elementem działań będzie zagospodarowania terenów w Dolinie Olzy jako działania mającego na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego w tą część gminy.</p> <p>Celem nadrzędnym jest zrównoważenie rozwoju gminy i ograniczenie intensyfikacji ruchu turystycznego w centrach poszczególnych miejscowości.</p> <p>Najważniejsze elementy wyznaczonego OSI to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyznaczenie trasy kuligowej zimowej i letniej: Zajazd Olza – pod Gańczorkę 2. Rozbudowa drogi wewnętrznej Zaolzie w Istebnej- etap III 3. Zagospodarowanie turystyczne w tym utworzenie atrakcji wodnej, plaży, zielonej plaży nad Olzą 4. Zagospodarowanie turystyczne rejonu Gańczorki jako miejsca spacerowego, bezpiecznego dla rodzin z dziećmi
<p style="text-align: center;">2</p>	<p style="text-align: center;">Interdyscyplinary Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 2. Trójstyk i Dolina Czadeczki</p>	<p>Podstawowym elementem działań będzie zagospodarowania terenów w Dolinie Czadeczki jako działania mającego na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego w tą część gminy.</p> <p>Kluczową ideą jest wykreowanie z Doliny Czadeczki niezależnego produktu turystycznego w Gminie Istebna.</p> <p>Najważniejsze elementy wyznaczonego OSI to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyznaczenie trasy kuligowej zimowej i letniej 2. Zagospodarowanie turystyczne od przełęczy Koniakowskiej do Trójstyku <p>Obszar jest bezpośrednio powiązany z realizacją przedsięwzięć kluczowych: 1. Utrzymanie Domu Trzech Narodów / Centrum Muzyki Karpat oraz 3. Zagospodarowanie Trójstyku.</p>

		<p>Interdyscyplinarny Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 2. Dolina Czadeczki i Trójstyk należy traktować jako flagowe działanie mające na celu rozwój wsi Jaworzynka.</p>
	<p>Interdyscyplinarny Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 3. Góra Ochodzita</p>	<p>Podstawowym elementem działań będzie zachowanie otwartego terenu krajobrazowego na wystawie południowo-zachodniej i zachodniej z utrzymaniem prowadzenia kulturowego wypasu owiec. Zagospodarowanie turystyczne stoku południowo-wschodniego z przeznaczeniem na sporty zimowe i funkcjonowania wyciągu całorocznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Utrzymanie i dostosowanie do warunków ruchu turystycznego w rejonie szczytu Ochodzitej. Kluczową ideą jest wykreowanie góry Ochodzita jako dominacji krajobrazowej łączącej walory przyrodnicze, kulturowe i turystyczne oraz niezależnego produktu turystycznego w Gminie Istebna pod roboczą nazwą „Skarby Ochodzitej”</p> <p>Najważniejsze elementy wyznaczonego OSI to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie nowej trasy narciarskiej i wyciągu 2. Wyznaczenie trasy spacerowej 3. Zagospodarowanie turystyczne wschodniego i północnego stoku <p>Obszar jest bezpośrednio powiązany z realizacją przedsięwzięć kluczowych inwestycji prywatnych dotyczących rekreacji turystycznych całorocznych. Interdyscyplinarny Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 3. Góra Ochodzita należy traktować jako flagowe działanie mające na celu rozwój wsi Koniaków.</p>

10. Katalog przedsięwzięć kluczowych dla gminy

Poziom operacyjny składa się z trzech integralnych elementów, pierwszym z nich jest katalog kierunków działań. Drugi stanowią obszary strategicznej interwencji. Trzecim natomiast są przedsięwzięcia kluczowe stanowiące zbiór najważniejszych inicjatyw / zadań / projektów, które są szczególnie ważne dla Gminy Istebna w perspektywie roku 2030.

Poniżej przedstawiono ramowy katalog przedsięwzięć kluczowych, które mają podstawowe znaczenie w perspektywie osiągnięcia pożądanej zmiany i realizacji wyartykułowanej wizji rozwojowej.

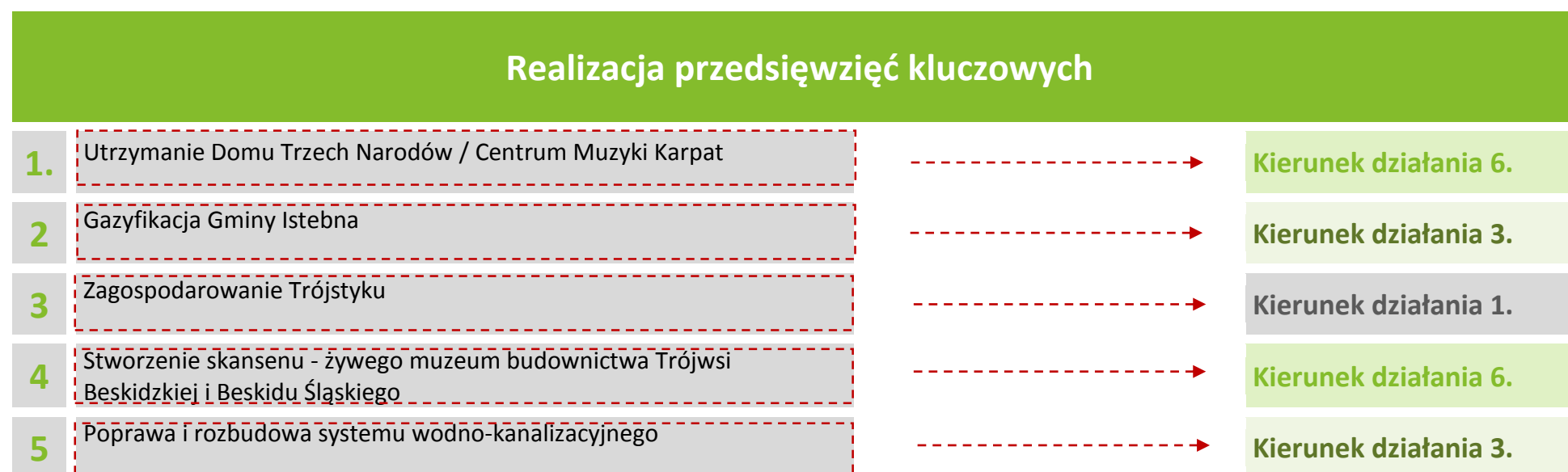
1	Utrzymanie Domu Trzech Narodów / Centrum Muzyki Karpat	<p>Przedsięwzięcie polega na remoncie i wyposażeniu obiektu byłego przejścia granicznego w Jasnowicach na Centrum Muzyki Karpat.</p> <p>Zakłada się utworzenie sali kinowo-teatralnej ze składaną widownią, zorganizowanie wystawy multimedialnej dotyczącej geografii, kultury i ludzi Karpat oraz stworzenia przestrzeni na warsztaty i zajęcia pozalekcyjne</p> <p>Instytucja ma mieć oddziaływanie lokalne, regionalne ale również międzynarodowe, szczególnie w odniesieniu do tzw. Grupy Wyszehradzkiej. Gmina Istebna to najbardziej na zachód wysunięta częścią Karpat, gdzie będzie prezentowana unikalna kultura.</p> <p>Działanie wymaga pozyskania środków zewnętrznych. Rekomenduje się podjęcie działań na rzecz zbudowania partnerstwa instytucjonalnego na rzecz inicjatywy, ze szczególną rolą Urzędu Marszałkowskiego oraz Gminy Istebna.</p>
2	Gazyfikacja Gminy Istebna	<p>Przedsięwzięcie polega na podjęciu wszelkich możliwych działań i ich wspieraniu na rzecz kompleksowej gazyfikacji Gminy Istebna.</p> <p>Działanie będzie realizowane na zlecenie Polskiej Spółki Gazownictwa, realizującej Rządowy Program przyspieszenia gazyfikacji kraju.</p> <p>Kluczowe znaczenie gazyfikacja ma w odniesieniu do dbałości o względy ekologiczne, a następnie edukacyjne zachęcające do przyszłego podłączania domostw do sieci.</p> <p>Działanie będzie realizowane etapowo.</p>
3	Zagospodarowanie Trójstyku	<p>Działanie polega na kompleksowym partnerskim zagospodarowaniu Trójstyku jako sztandarowej atrakcji turystycznej Gminy Istebna.</p> <p>Rekomenduje się podjęcie współpracy w tym obszarze z Europejskim Ugrupowaniem Współpracy Terytorialnej TRITIA.</p>

		Kluczowym elementem przedsięwzięcia będzie budowa kładki łączącej trzy sąsiadujące ze sobą kraje.
4	Stworzenie żywego muzeum budownictwa Trójwsi Beskidzkiej i Beskidu Śląskiego	<p>Przedsięwzięcie ma długookresowy charakter i wymaga pozyskania środków zewnętrznych na jego realizację. Zakres przedsięwzięcia obejmuje m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> Przeniesienie ginącej zabudowy domów drewnianych we współpracy publiczno - prywatnej; Odtworzenie istniejących dawnych obiektów, które występowały na naszym terenie (folusz, sałasz, garbarnia, młyn) z funduszy krajowych lub unijnych; <p>Gmina Istebna z roku na rok rozwija się coraz mocniej turystycznie, ale traci też z krajobrazu charakterystyczną dla niej drewnianą zabudowę. Żywe muzeum uchroniłoby jedno z ostatnich autentycznych góralskich domów od zniszczenia, a także stałby się kolejną atrakcją i wyróżnikiem Gminy Istebna.</p> <p>Rekomenduje się realizację przedsięwzięcia kluczowego w partnerstwie ze Stowarzyszeniem im. Artysty Jana Wałacha w Istebnej.</p>
5	Poprawa i rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego	<p>Dokończenie procesu skanalizowania Gminy Istebna jest koniecznością o charakterze środowiskowym i społecznym. Domknięcie lokalnego systemu gospodarki ściekowej umożliwi znaczące poprawienie sytuacji w zakresie ochrony środowiska naturalnego.</p> <p>Natomiast wyzwaniem z gospodarką wodną wynikają z nasilającego się problemu związanego z niedoborami wody i zmianami klimatycznymi.</p> <p>Przedsięwzięcie w istocie składa się z wiązki działań umieszczonych w kierunku działania 3. Nowoczesna infrastruktura publiczna w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.</p>

11. Schemat interwencji

Wymiar gospodarczy		Wymiar przestrzenny		Wymiar społeczny	
Kierunek działania 1.	Turystyka jako koło zamachowe lokalnej gospodarki	Kierunek działania 3.	Nowoczesna infrastruktura publiczna	Kierunek działania 5.	Profesjonalizacja świadczonych usług publicznych
Kierunek działania 2.	Ochrona, udostępnianie i zrównoważony rozwój zasobów środowiskowych	Kierunek działania 4.	Ochrona dziedzictwa przestrzennego, kulturowego i krajobrazowego w Gminie Istebna	Kierunek działania 6.	Zapewnienie bezpieczeństwa oraz rozwijanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego

Obszar Strategicznej Interwencji 1.	Ochrona terenów atrakcyjnych przyrodniczo	Interdyscyplinarny Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 1.	Dolina Olzy
Obszar Strategicznej Interwencji 2.	Poprawa jakości powietrza	Interdyscyplinarny Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Istebna 2.	Dolina Czadeczki i Trójstyk

12. Rezultaty planowanych działań

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 1. 3) *oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia* zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym.

Rezultaty planowanych działań zostały opracowane w formie katalogu wskaźników przypisanych do każdego z planowanych działań. Rekomenduje się dokonywanie pomiarów wskaźników corocznie zgodnie z zapisami rozdziału 14. Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii. Analiza wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana gruntownej analizie w ramach zaplanowanych procesów ewaluacji.

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2019)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
1.	Kierunek działania 1. Turystyka jako koło zamachowe lokalnej gospodarki	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności	81	Wzrost	BDL GUS
2.	Kierunek działania 2. Ochrona, udostępnianie i zrównoważony rozwój zasobów środowiskowych	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	32,6%	Wzrost	BDL GUS
3.	Kierunek działania 3. Nowoczesna infrastruktura publiczna	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	-	Wzrost	UG Istebna
4.	Kierunek działania 4. Ochrona dziedzictwa przestrzennego, kulturowego i krajobrazowego w Gminie Istebna	Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych	-	Wzrost	UG Istebna

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2019)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
5.	Kierunek działania 5. Profesjonalizacja świadczonych usług publicznych	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym	0,00	Wzrost	BDL GUS
6.	Kierunek działania 6. Zapewnienie bezpieczeństwa oraz rozwijanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców	3,04	Wzrost	BDL GUS

III Wdrażanie

13. Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

Rozdział odnosi się do przepisu *Art. 10e. 1. 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów* zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym

Realizacja strategii

- Przygotowanie projektu - Wójt Istebnej przy współpracy struktur Urzędu Gminy w Istebnej, w uzgodnieniu z Radą Gminy (zmiany zapisów w dokumencie także w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców).
- Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Wójt Istebnej przy współpracy struktur Urzędu Gminy w Istebnej i instytucji samorządowych.
- Nawiązywanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu) oraz działania lobbingowe na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym – Wójt Istebnej.
- Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane założenia strategiczne – wyspecjalizowane komórki Urzędu Gminy w Istebnej oraz inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne).
- Zatwierdzanie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i kierunki działań – merytoryczne komórki Urzędu Gminy w Istebnej, Rada Gminy.
- Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej – Skarbnik, Wójt Istebnej, Rada Gminy.
- Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii – Wójt Istebnej, przy współpracy struktur Urzędu Gminy w Istebnej wraz z jednostkami organizacyjnymi.
- Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty – merytoryczne komórki Urzędu Gminy.

Procedura monitorowania

- Monitoring bieżący będzie realizowany corocznie.
- Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów planowanych działań przyjętych do realizacji.
- Monitorowaniu podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale 13. Rezultaty planowanych działań.
- Wynikiem corocznie prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii

Ewaluacja

- Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania strategii – **w 2025 (ewaluacja on-going) i 2030 roku (ewaluacja ex-post)**.
- Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań.
- Ewaluacje (szczególnie ta o charakterze on-going) mają na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji).
- Raporty ewaluacyjne są prezentowane Radzie Gminy przez Wójta Istebnej wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnienia zawartości dokumentu.

Aktualizacja dokumentu

- Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030 dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta Istebnej.
- Przed podjęciem uchwały wymagane jest wydanie stosownej opinii przez komisję branżową.
- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2025 i 2030. Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia w zakresie aktualizacji na kolejne lata wdrażania Strategii.
- Decyzja o aktualizacji dokumentu dokonywana będzie przez Wójta Istebnej we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy w Istebnej, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Gminy.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

- Dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- Obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodne z obowiązującymi zasadami.

- Przygotowanie dokumentu wykonawczego powinno zakończyć się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania.
  - Obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom.
  - W każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej jedno odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii.
  - Każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.
-

14. Finansowanie strategii

Rozdział odnosi się do przepisu *Art. 10e. 1. 9) ramy finansowe i źródła finansowania* zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym.

W celu skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030, samorząd jako jej operator oraz inicjator będzie poszukiwał wszelkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję. Zasadnicze znaczenie dla sfinansowania Strategii ma przede wszystkim katalog środków publicznych, w tym:

- środki własne gminy,
- środki z budżetu województwa śląskiego,
- środki z budżetu Unii Europejskiej,
- Krajowe Programy Operacyjne,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- środki budżetu państwa,
- inne środki publiczne.

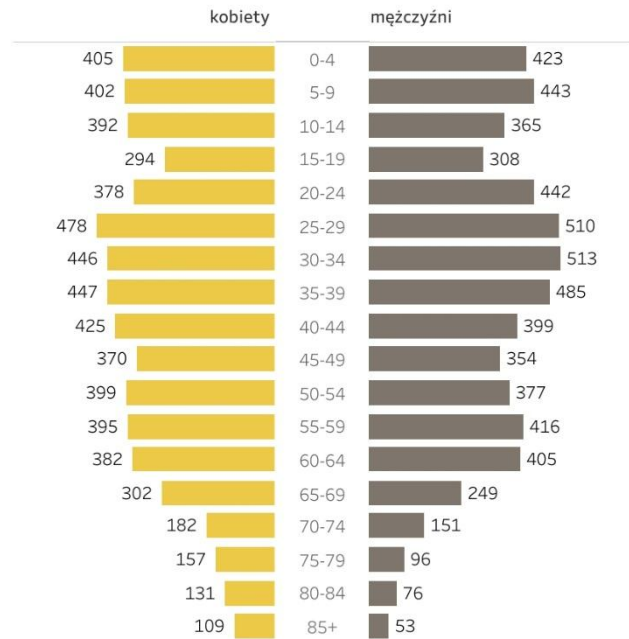
Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem (2019 r.)¹

Piramida wieku i płci (2019 r.)¹

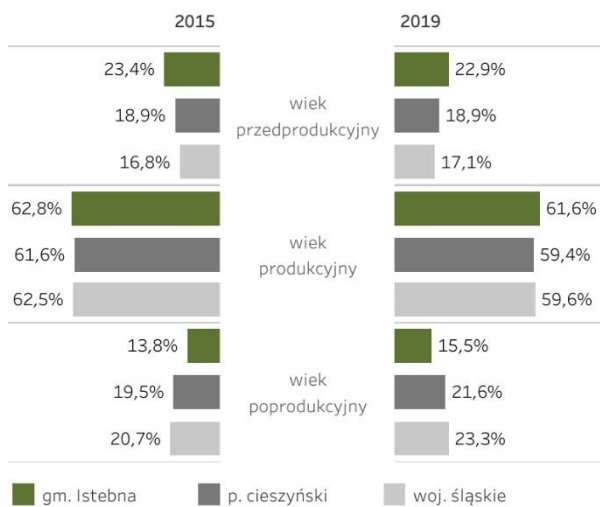

Stan ludności¹

Prognoza ludności²

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w populacji ogółem¹

Przyrost naturalny na 1000 ludności¹

Saldo migracji na 1000 osób¹

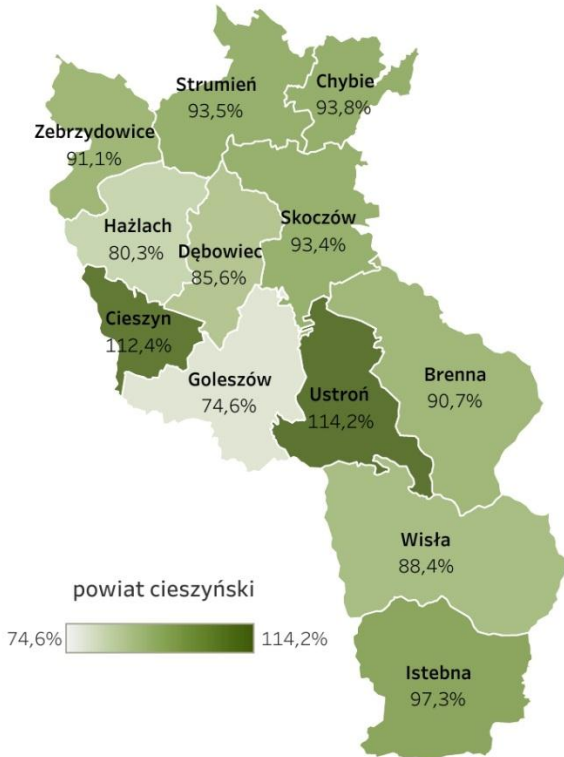
źródło danych:

¹ GUS BDL

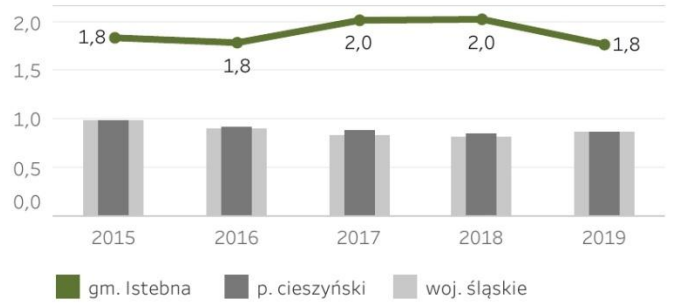
² Opracowanie własne

EDUKACJA I KULTURA

Współczynnik skolaryzacji netto (2019 r.)¹
- szkoły podstawowe -

Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające
na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego¹

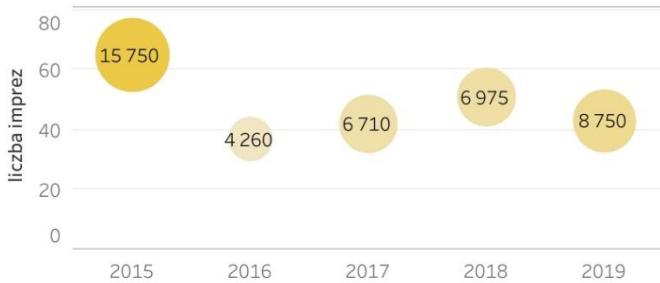
Wyniki egzaminu ósmoklasisty (2020 r.)²

Udział wydatków w wydatkach gminy ogółem¹
- oświata i wychowanie -

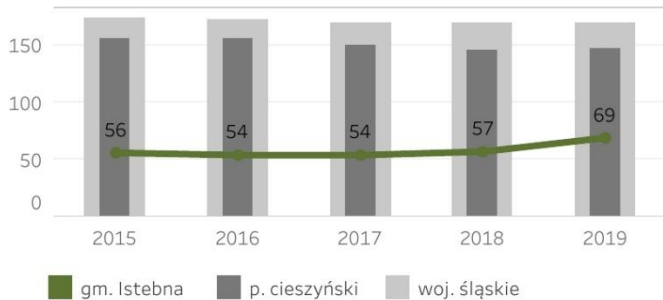
Imprezy organizowane przez ośrodki kultury¹

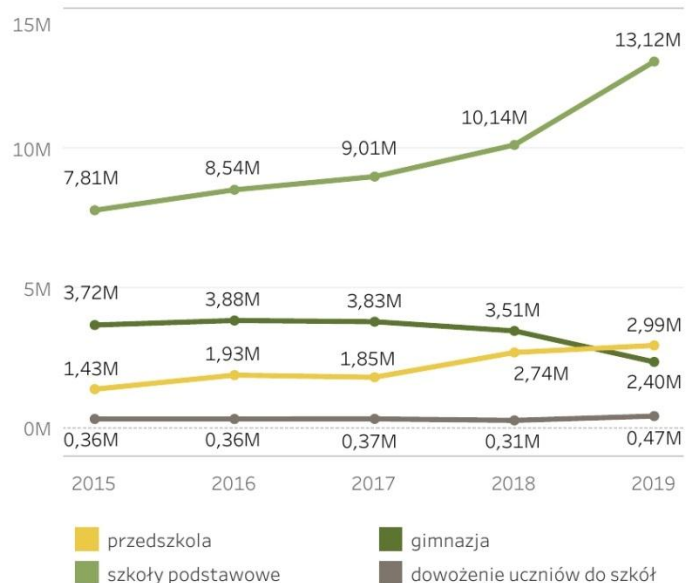
Uczestnicy imprez

Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności¹

Wydatki budżetu gminy [mln zł]¹
- oświata i wychowanie -

źródło danych:

¹ GUS BDL

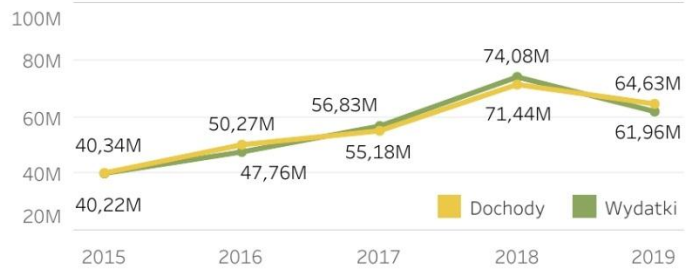
² <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

FINANSE SAMORZĄDOWE

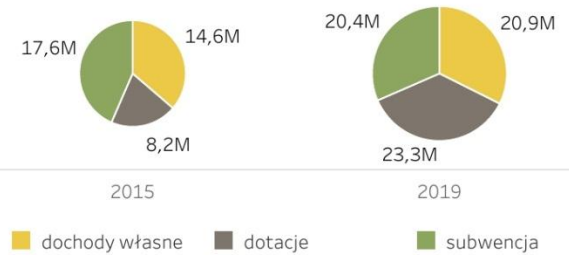
Dochody gminy na 1 mieszkańca (2019 r.)¹

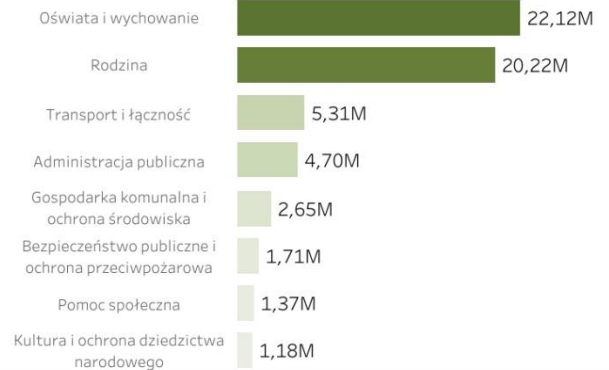
Dochody i wydatki gminy [mln zł]¹

Źródła dochodów [mln zł]¹

Wydatki wg działów Klasyfikacji Budżetowej¹
- główne wydatki w 2019 r. -

Środki z Unii Europejskiej
na finansowanie programów i projektów unijnych [mln zł]¹

Wskaźniki oceny finansowej gminy²

Udział wydatków w wydatkach gminy ogółem¹
- administracja publiczna -

- pomoc społeczna i rodzina -

- transport i łączność -

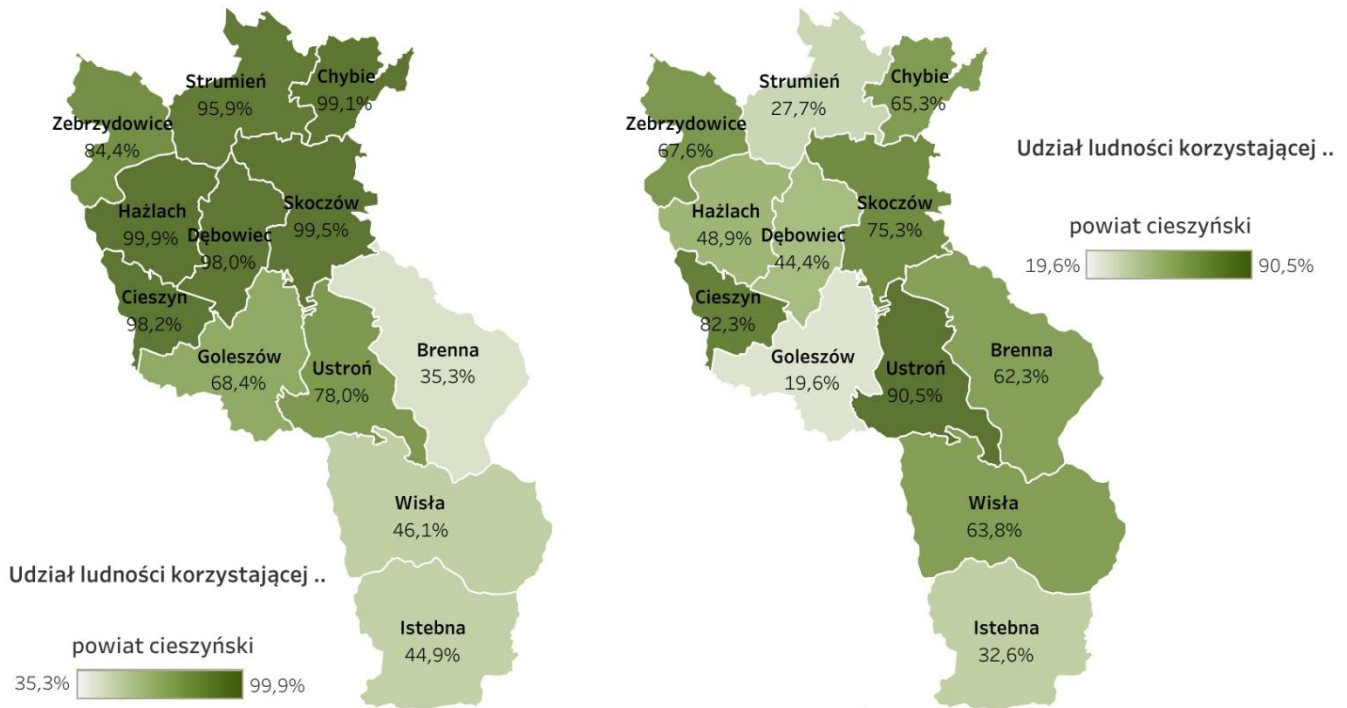
źródło danych:

¹ GUS BDL

² Ministerstwo Finansów

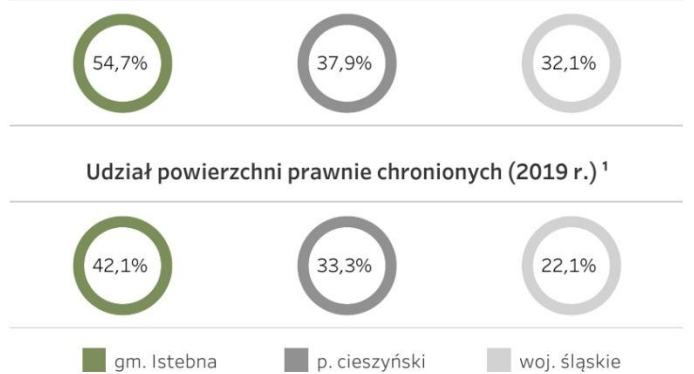
OCHRONA ŚRODOWISKA

Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego [m3]

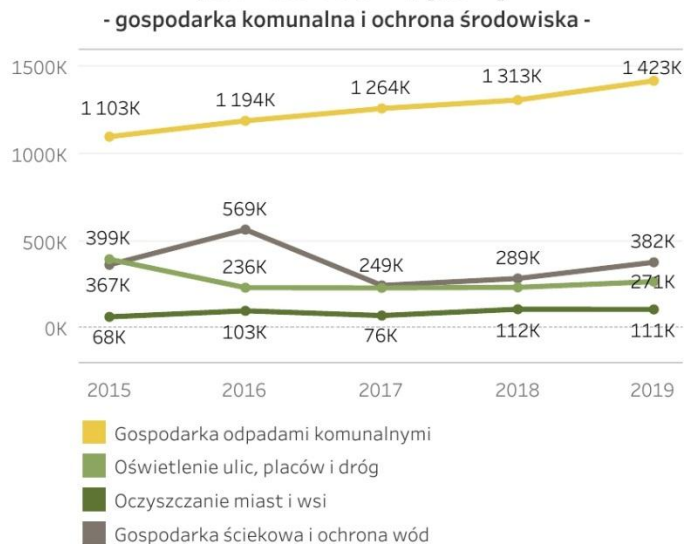
Lesistość (2019 r.)¹

Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]

Wydatki budżetu gminy [tys. zł]¹

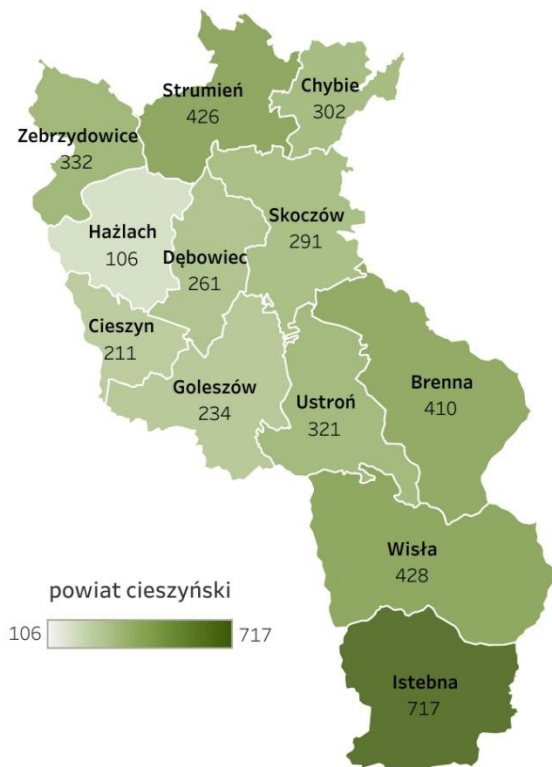

źródło danych:

¹ GUS BDL

POMOC SPOŁECZNA

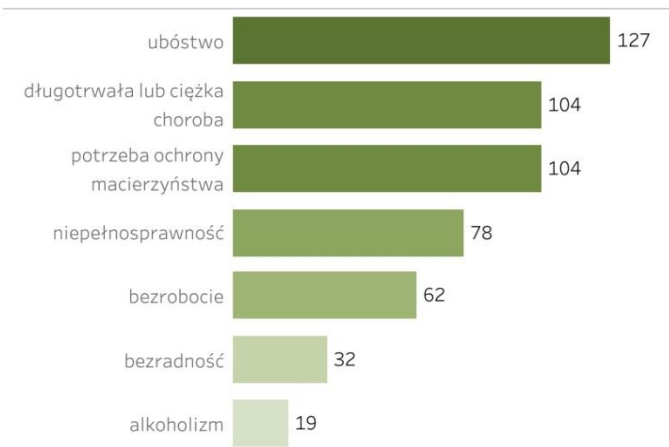
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności (2019 r.)¹

Kwota udzielonych świadczeń ogółem w ramach zadań własnych gminy [tys. zł]²

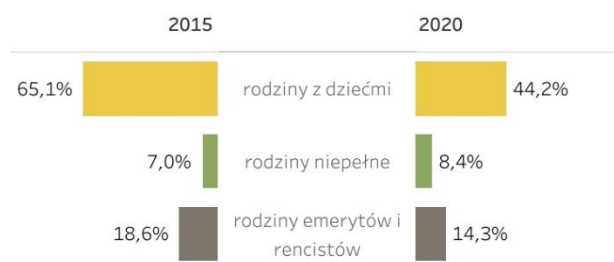
Główne powody przyznania pomocy w 2020 r.²

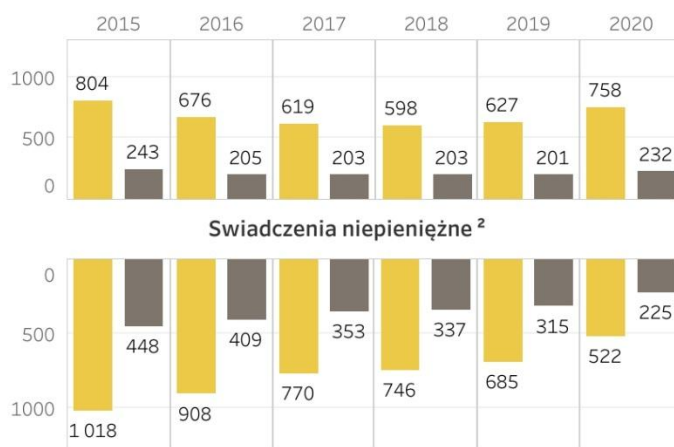
Rodziny objęte pomocą społeczną²

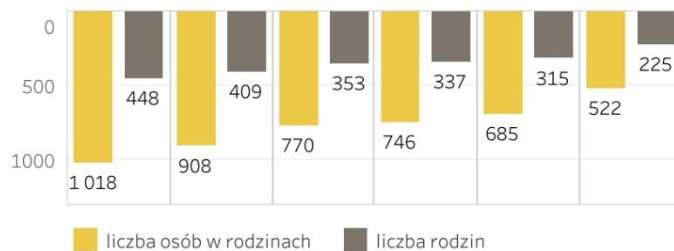
Struktura rodzin objętych pomocą społeczną²

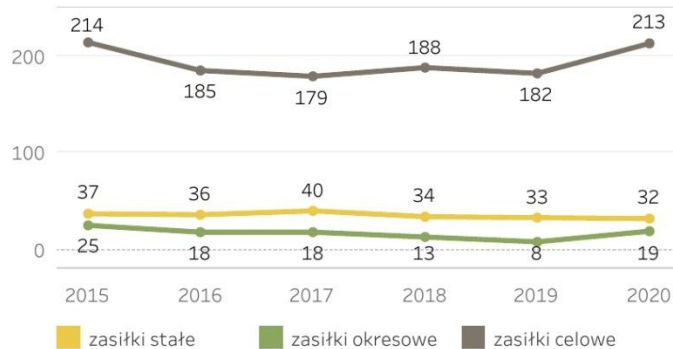
Świadczenia pieniężne²

Świadczenia niepieniężne²

Liczba osób, którym udzielono zasiłki²

źródło danych:

¹ GUS BDL

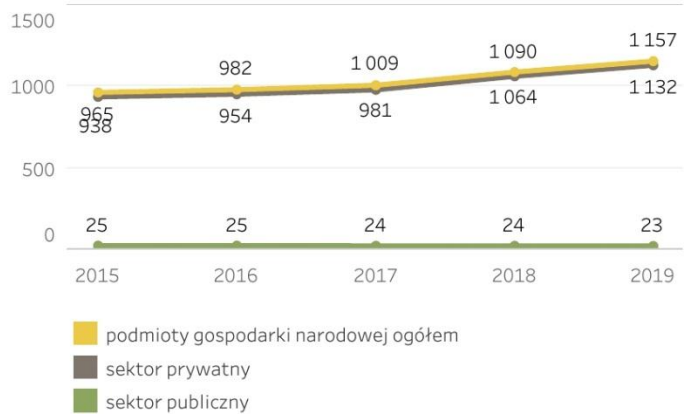
² Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Istebnej

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (2019 r.)¹

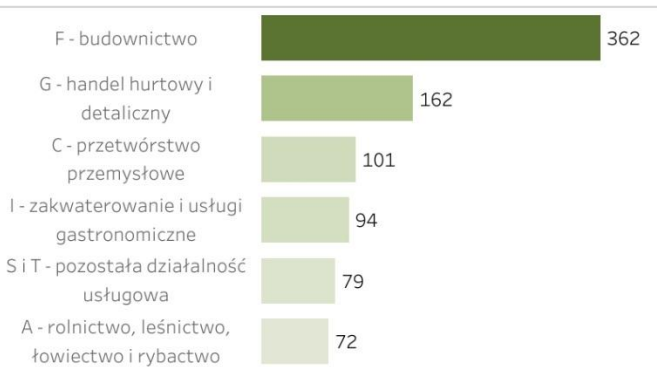
Liczba podmiotów gospodarczych¹

Liczba złożonych wniosków w systemie CEIDG²

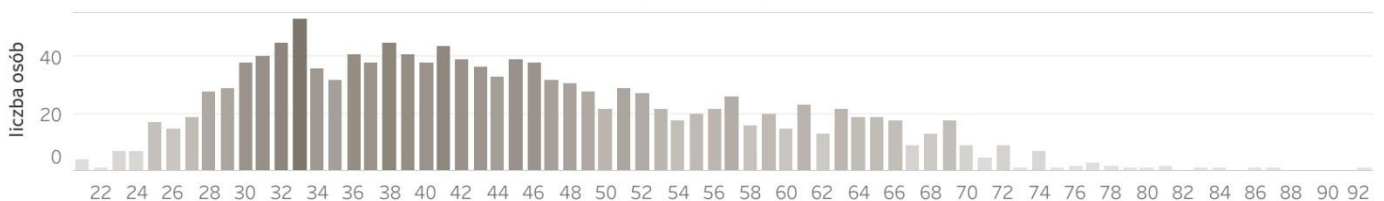
Podmioty wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 (2019 r.)¹

Wskaźniki gospodarcze (2019 r.)¹

Przedsiębiorcy wg wieku (2021 r.)²

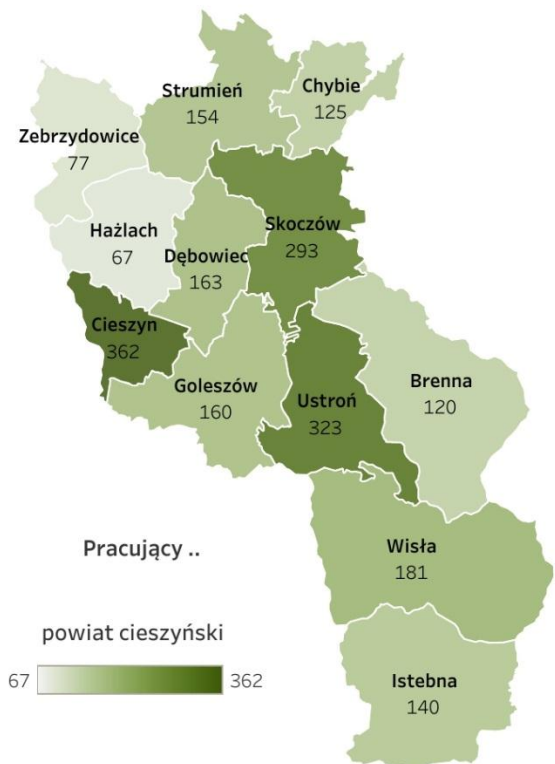
źródło danych:

¹ GUS BDL

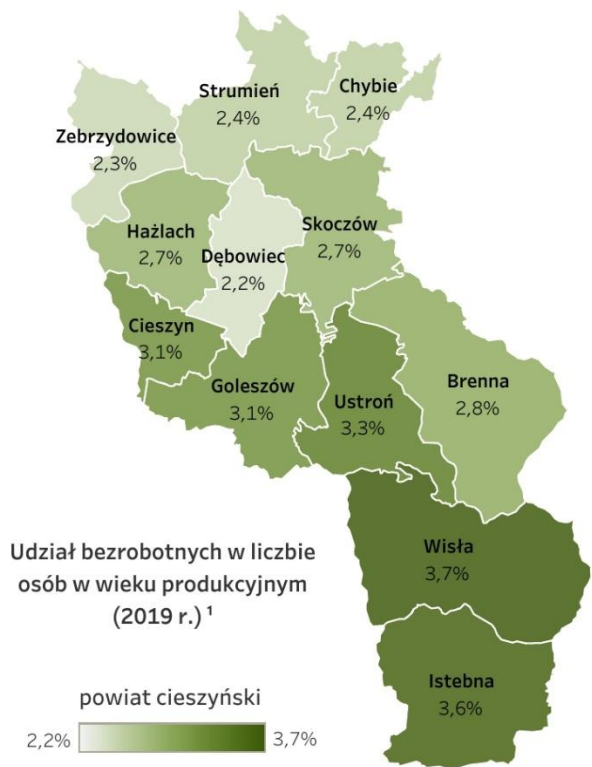
² Urząd Gminy Istebna

RYNEK PRACY

© 2021 Mapbox © OpenStreetMap

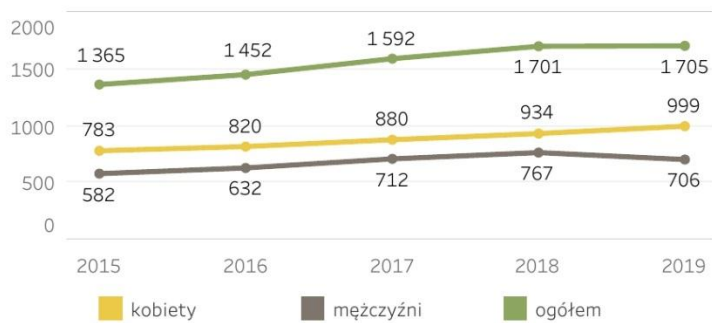

źródło danych:

¹ GUS BDL

² Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

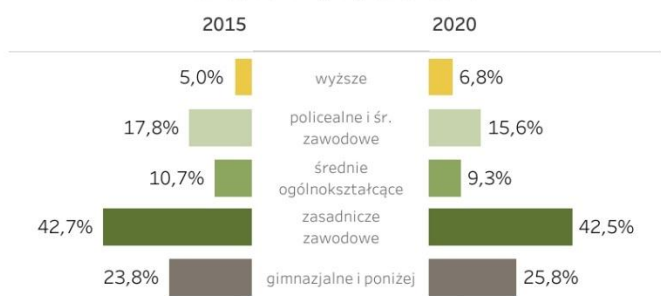
Liczba osób pracujących¹

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych²

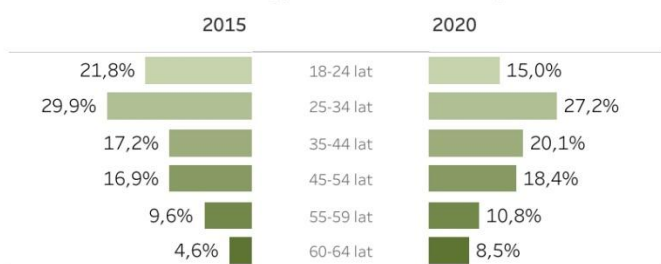
Bezrobotni wg wykształcenia²

Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy²

Bezrobotni wg przedziałów wiekowych²

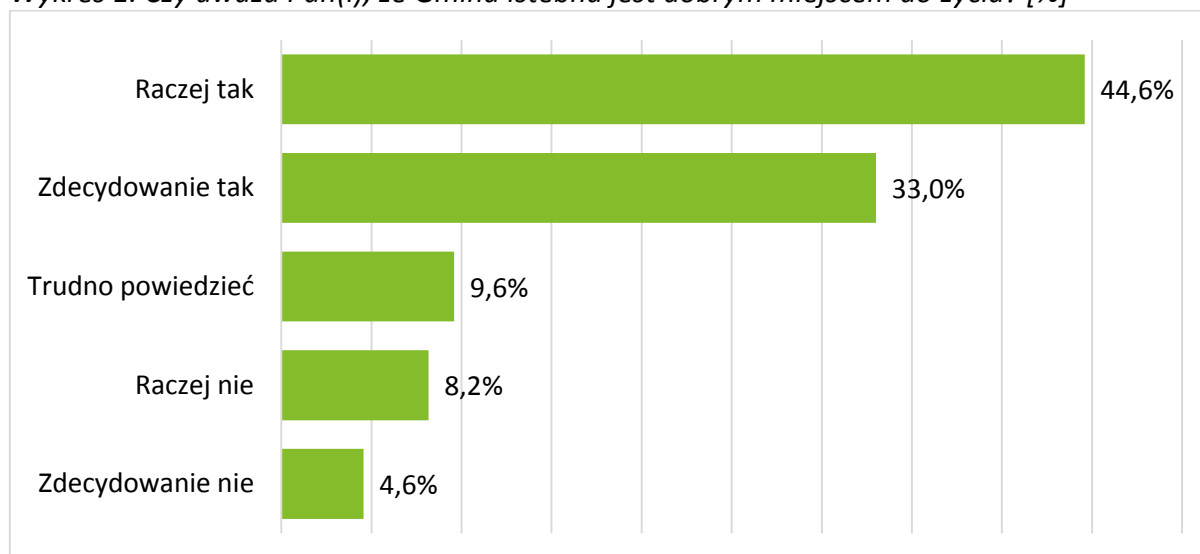
Gmina oczami mieszkańców

Biorąc pod uwagę przygotowanie Strategii Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030 nie może zabraknąć głosu mieszkańców, ich opinii, uwag i sugestii dotyczących ich miejsca zamieszkania. W związku z powyższym przeprowadzono badania społeczne wśród mieszkańców gminy. Ze względu na pandemię, przeprowadzone zostały one w formie ankiety internetowej, która została udostępniona na stronie internetowej gminy Istebna. Przy populacji liczącej 12 159 osób, minimalna liczba w próbie, przy założeniu, że błąd maksymalny wynosi 5%, a poziom ufności 95%, wynosi 372 osób. W przypadku naszego badania liczba respondentów równa jest 636, co sprawia, że mimo iż jest to badanie sondażowe, blisko mu do badania reprezentatywnego.

Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Istebna, biorących udział w badaniu uważa, że ich miejsce zamieszkania jest dobre do życia. Ponad 77% respondentów wskazywało odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”. Taki rozkład odpowiedzi może oznaczać, że funkcjonowanie gminy odpowiada i zaspokaja potrzeby mieszkańców. Udział niezadowolonych respondentów był stosunkowo niski, wyniósł 12,8%, w tym 4,6% stanowiły osoby zdecydowanie niezadowolone. Niezdecydowanych było 9,6%.

Przedstawiona struktura odpowiedzi i spora przewaga osób zadowolonych, wskazuje, że gmina Istebna jest dobrym miejscem do życia.

Wykres 1. Czy uważa Pan(i), że Gmina Istebna jest dobrym miejscem do życia? [%]

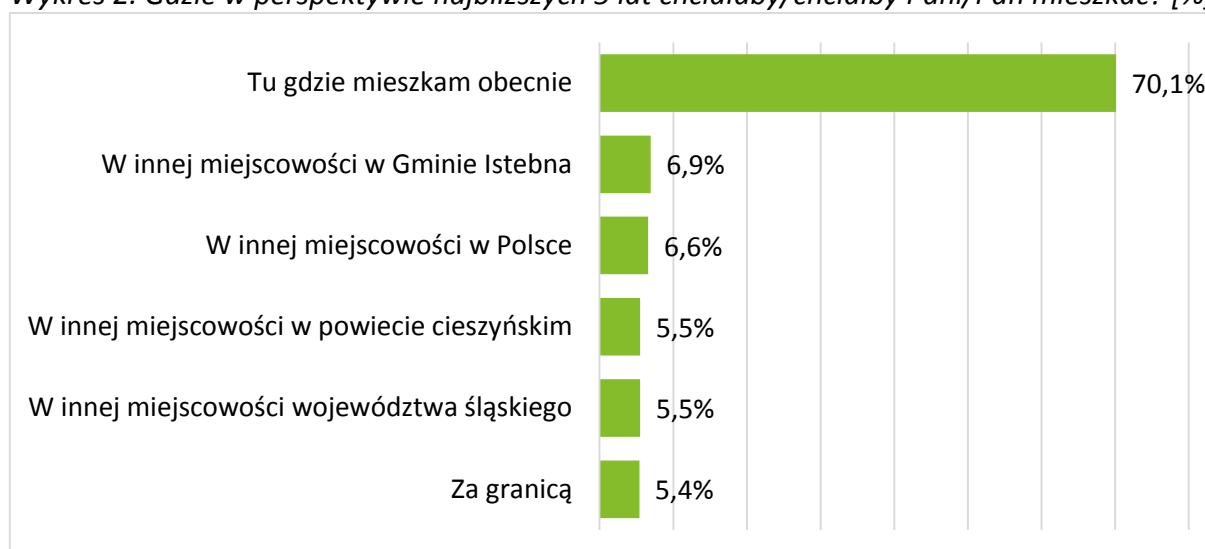

Źródło: badanie własne, n=636.

Odpowiedzi respondentów dotyczące ich planów związanych ze zmianą miejsca zamieszkania lub planów migracyjnych w pięcioletniej perspektywie czasowej, korespondują z ocenami gminy jako dobre miejsce do życia. 77% mieszkańców w najbliższych 5 latach, chciałoby nadal zamieszkiwać w gminie Istebna, w tym odsetek 6,9% w innej miejscowości gminy niż dotychczas. W różnych wariantach przedstawionych na poniższym wykresie, odpowiedzi dotyczące zmiany miejsca zamieszkania, wykraczającego poza teren gminy Istebna wahają się w granicach 5,4 – 6,6%.

Rozkład odpowiedzi może świadczyć o atrakcyjności gminy Istebna jako dobrego miejsca zamieszkania, a także o silnej tożsamości lokalnej i przywiązaniu do miejsca.

Wykres 2. Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać? [%]

Źródło: badanie własne, n=636

Ocena stanu i dostępności elementów infrastruktury i dostępności ofert na terenie gminy została przedstawiona w poniższych tabelach. Pierwsza z nich przedstawia elementy ocenione najlepiej (wyniki podane poniżej jako suma zakresu odpowiedzi „dobrze” i „bardzo dobrze”, zaprezentowano wyłącznie te odpowiedzi, które uzyskały powyżej 50% wskazań). Wśród pozytywnych ocen najczęściej wskazań dotyczy dostępności lokali gastronomicznych, miejsc usługowych i handlu oraz dostępności szkół. Mieszkańcy pozytywnie ocenili również poczucie bezpieczeństwa, które ma istotny wpływ na jakość życia. Respondenci chwalą także aspekty związane z infrastrukturą techniczną, odbiorem odpadów komunalnych oraz jakością środowiska przyrodniczego. Blisko 68% badanych pozytywnie ocenia również jakość dróg na terenie gminy.

	Dostępność lokali gastronomicznych	90,4%
	Dostępność szkół	82,9%
	Dostępność miejsc usługowych i handlu	80,3%
	Poczucie bezpieczeństwa	77,0%
	Odbiór odpadów komunalnych	70,4%
	Jakość środowiska naturalnego	70,1%
	Jakość dróg	67,8%
	Dostępność przedszkoli	66,2%
	Poziom edukacji podstawowej	61,9%
	Zabezpieczenie gminy przed hałasem	59,3%
	Zabezpieczenie gminy przed uciążliwościami zapachowymi (odór)	58,5%
	Jakość obsługi w Urzędzie Gminy i jednostkach gminnych	55,7%
	Jakość powietrza	54,7%
	Dostępność chodników	54,4%
	Oferta instytucji kultury	53,5%
	Jakość oświetlenia	52,4%
	Czystość na terenie gminy	50,8%
	Oferta sportowa i rekreacyjna	50,5%
	Jakość wód	50,2%

W drugiej tabeli zostały przedstawione aspekty, które otrzymały najgorsze oceny (powyżej 50% wskazań odpowiedzi „źle” i „bardzo źle” zestawionych zbiorczo).

	Oferta czasu wolnego dla młodzieży	76,1%
	Poziom opieki zdrowotnej	74,1%
	Liczba ścieżek rowerowych	62,3%
	Ilość miejsc parkingowych	61,3%
	Dostępność transportu publicznego	59,1%
	Dostępność do kanalizacji publicznej	58,5%
	Możliwość wynajmu/zakupu mieszkania	57,2%
	Jakość oferty i programów kierowanych do dzieci i młodzieży	56,8%
	Oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	52,5%

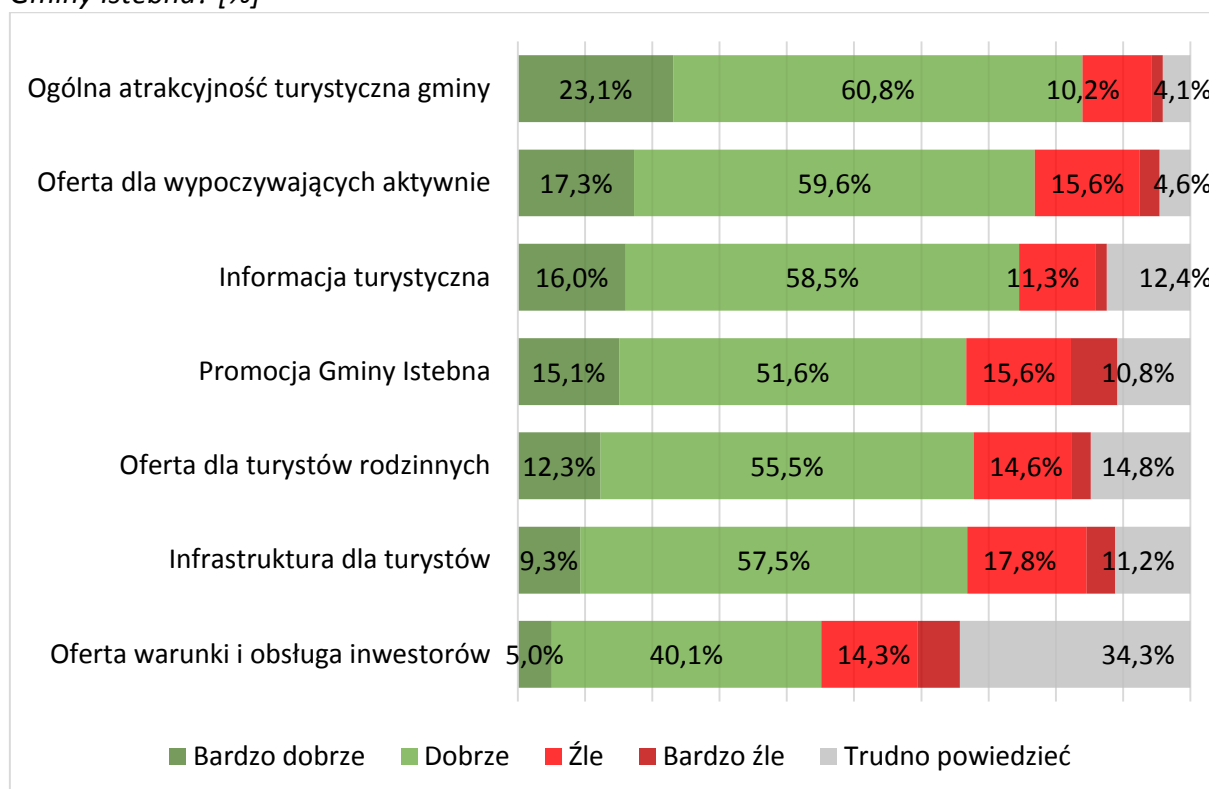
Najwyższe negatywne wskazania dotyczyły niedostatecznej oferty czasu wolnego dla młodzieży jak i jakości tej oferty, oraz poziomu opieki zdrowotnej. Warto również zwrócić uwagę na kwestie dotyczące komunikacji i infrastruktury transportowej. Mieszkańcy wyrazili negatywną opinię na temat liczby ścieżek rowerowych, ilości miejsc parkingowych oraz dostępności transportu publicznego.

Respondenci zostali poproszeni o ocenę elementów oferty turystycznej i inwestycyjnej gminy Istebna. 84% ankietowanych ocenia ogólną atrakcyjność turystyczną gminy pozytywnie. Najlepiej oceniona została oferta dostosowana do osób wypoczywających aktywnie oraz informacja turystyczna. Największy problem stanowiła dla mieszkańców ocena oferty warunków i obsługi inwestorów. Ponad 34% badanych nie potrafiło jednoznacznie ocenić tego zagadnienia, ponieważ wielu z mieszkańców nie jest zainteresowana inwestowaniem na terenie gminy i nie mają wiedzy na ten temat. Około 20% źle ocenia aspekt związany z infrastrukturą przeznaczoną dla turystów.

Zdecydowana większość mieszkańców ocenia poszczególne elementy oferty turystycznej „dobrze” lub „bardzo dobrze”. Ogólna atrakcyjność turystyczna gminy Istebna została oceniona pozytywnie przez 84% mieszkańców.

34,3% ankietowanych miało problem z jednoznaczną oceną oferty warunków i obsługi inwestorów.

Wykres. 3. Jak Pan/Pani ocenia poszczególne elementy oferty turystycznej oraz inwestycyjnej Gminy Istebna? [%]

Źródło: badanie własne, n=636.

Ankietowani zapytani o zalety, atuty i mocne strony, skupili się przede wszystkim na położeniu gminy oraz jej atrakcyjności turystycznej. Na atrakcyjność turystyczną ma wpływ bogata historia regionu, tradycje wołoskie, kultura górali śląskich, zabytki oraz dziedzictwo przyrodnicze. Są to aspekty, na których warto się skupić i które warto wziąć pod uwagę prowadząc działania promocyjne gminy. Mieszkańcy chwalą także dbanie o tradycje, rozwiniętą bazę noclegową i turystyczną oraz wartościowe społeczeństwo.

Dla ¼ badanych atutem genius loci gminy Istebna jest jej położenie. Co czwarte wskazanie mieszkańców odnosiło się do zasobów środowiskowych, co wskazuje na konieczność dbania o jego bioróżnorodność oraz stan.

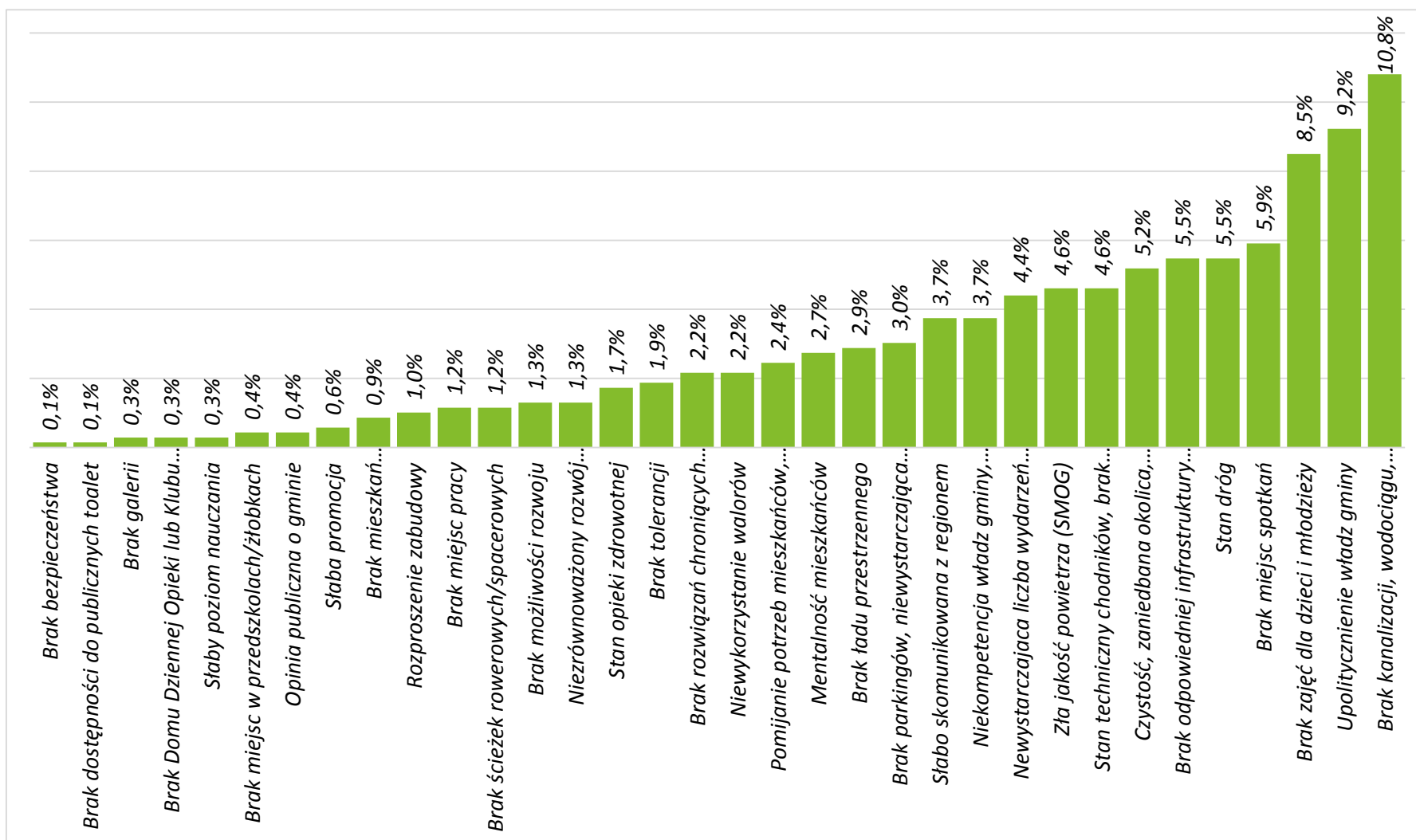
Wykres. 4. Co Pani/Pana zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Gminy Istebna? [%]

Źródło: badanie własne, n=636.

Poniższy wykres przedstawia ranking mankamentów, słabych stron gminy Istebna według wskazań mieszkańców. Zdaniem respondentów, w pierwszej kolejności należałoby podjąć działania związane z rozbudową gospodarki wodno-ściekowej, która stanowi słabą stronę gminy. Część nieprzychylnych respondentów zwróciła również uwagę na partykularyzm polityczny władz samorządowych. Poniższe wskazania nawiązują poniekąd do ocen poszczególnych elementów i dostępności oraz oferty gminy Istebna. Ankietowani wskazali jako słabą stronę m.in. brak zajęć i oferty skierowanej do młodszej części społeczności. Odsetek osób, które oceniły ją negatywnie wyniósł około 76%. Podobnie jest z niewystarczającą liczbą miejsc parkingowych, a także oceną gospodarki wodno-ściekowej.

Wykres. 5. Co Pani/Pana zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Gminy Istebna? [%]

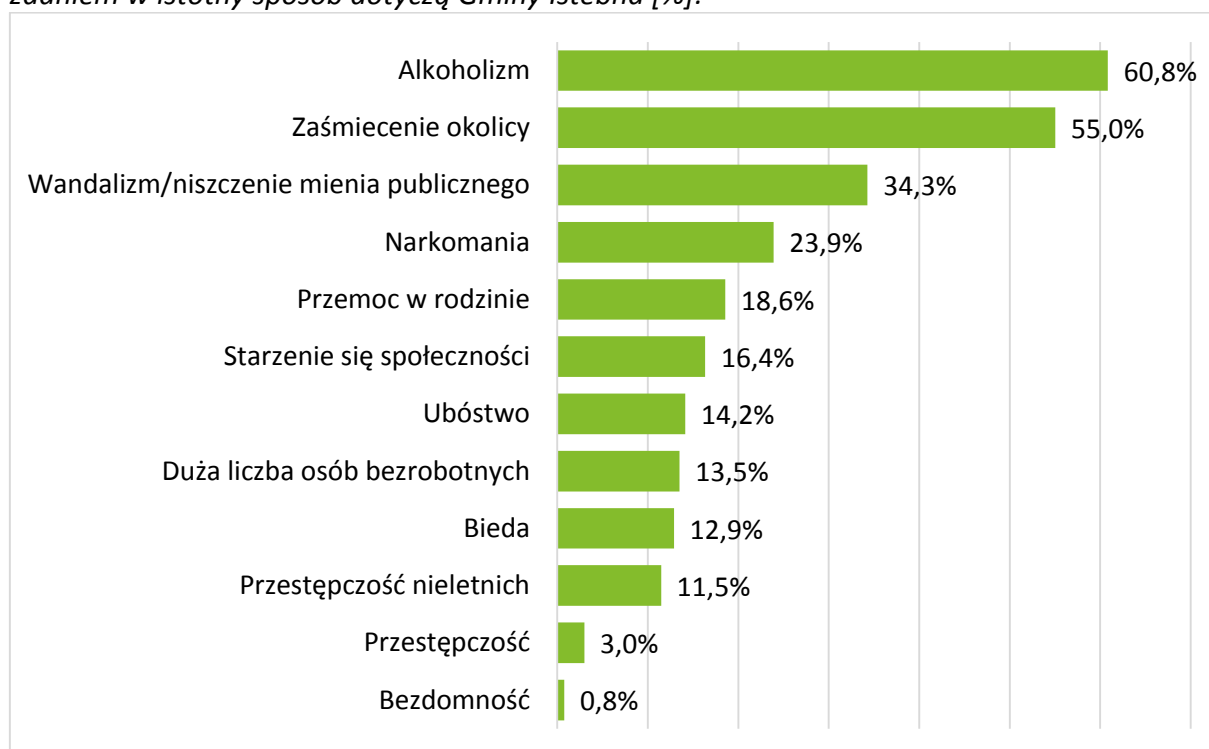
Źródło: badanie własne, n=636.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie problemów społecznych, które charakteryzują gminę Istebna. Blisko 61% badanych uważa, że alkoholizm jest najistotniejszym problemem w gminie. Ponad połowa mieszkańców zwróciła również uwagę na zaśmiecanie okolicy (które również zostało wskazane, w kategorii wad i słabych stron gminy), a także na akty wandalizmu, które zaobserwowali na terenie Istebnej. Pozytywną oznaką jest stosunkowo niski odsetek osób wskazujących na problemy biedy czy ubóstwa.

Oprócz alkoholizmu, innymi najczęściej wskazywanymi problemami w gminie Istebna, jest zaśmiecanie okolicy oraz wandalizm. Wpływ na te problemy może mieć nadmierny ruch turystyczny. Brak poszanowania środowiska i mienia publicznego widoczny jest, ze strony przyjezdnych, jak i mieszkańców gminy.

Wykres.6. Z poniższego katalogu problemów społecznych, proszę wskazać te, które Pani/Pana zdaniem w istotny sposób dotyczą Gminy Istebna [%]:

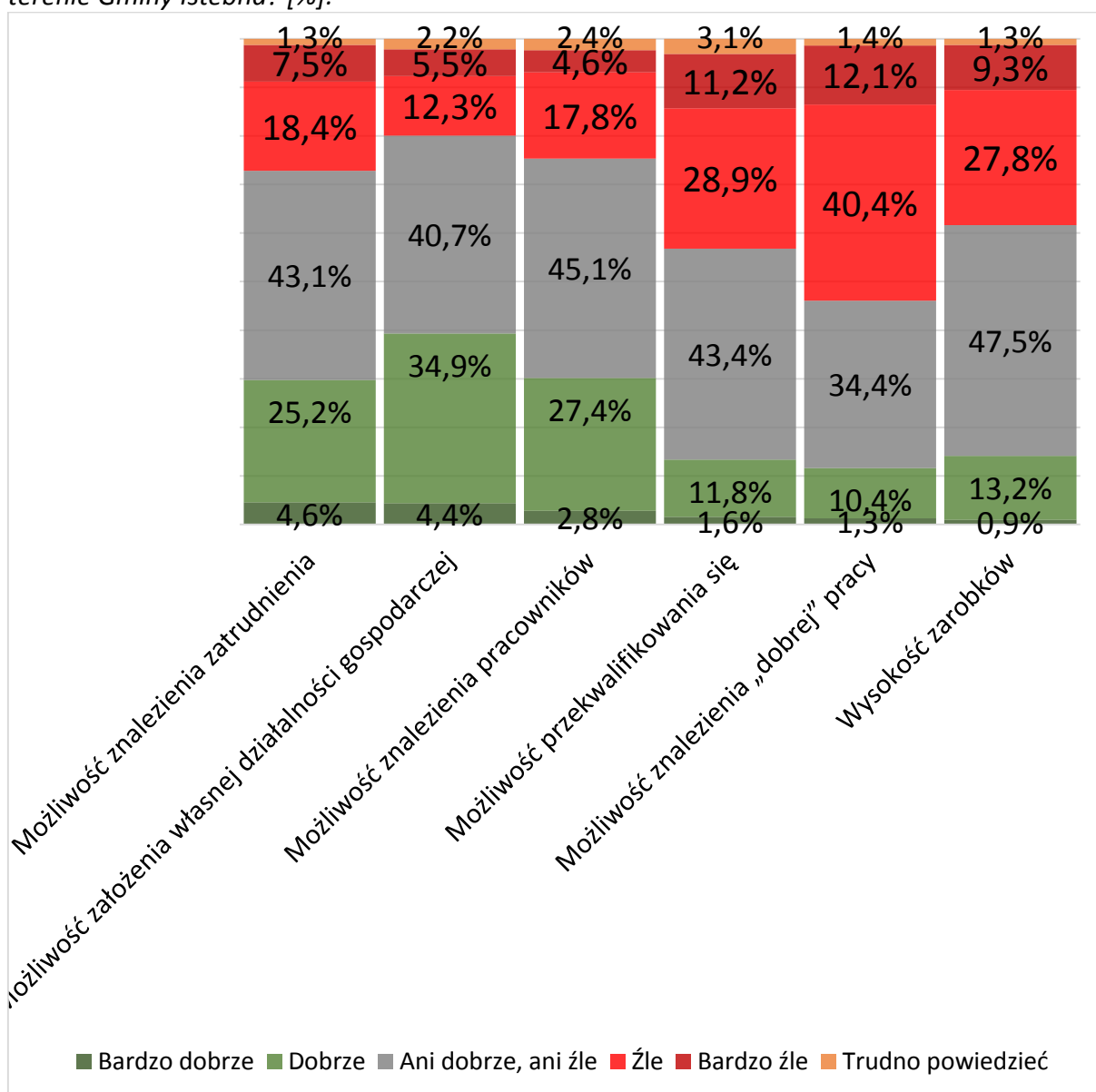
Źródło: badanie własne, n=636.

Uczestniczący w badaniu zostali zapytani o ocenę poszczególnych elementów związanych z rynkiem pracy, na terenie gminy Istebna. Najlepiej oceniona została możliwość założenia własnej działalności gospodarczej – 39,3% ocen pozytywnych. W gminie Istebna niewielki

odsetek mieszkańców uważa, że jest w stanie znaleźć tam „dobrą pracę”, a zarobki oferowane na terenie gminy są zadowalające. Ponad połowa ocenia negatywnie możliwość znalezienia pracy. W gminie nie ma perspektyw, w szczególności dla młodych osób, co może wiązać się z odpływem młodych, wykształconych osób do większych miast.

Prawie 40% mieszkańców uważa, że gmina oferuje i daje możliwość prowadzenia i założenia własnej działalności gospodarczej na jej terenie.

Wykres.7. W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie Gminy Istebna? [%]:

Źródło: badanie własne, n=636.

Respondenci podczas wypełniania ankiety, zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, jak zachowaliby się gdyby nagle stracili pracę. Pozytywnym jest, że około 40% mieszkańców, zdecydowałoby się na rozwijanie umiejętności oraz zdobywanie nowych, a także założenie własnej firmy. Niekorzystnym jest fakt, że 22,4% szukałoby pracy poza miejscem zamieszkania, z czego 7,6% za granicą, a 22,5% ankietowanych nie wyobraża sobie pozostać bez pracy, dlatego też zdecydowałoby się na podjęcie pracy, nawet poniżej ich kwalifikacji.

Struktura odpowiedzi wskazuje na chęć samorozwoju, determinację oraz odwagę w podejmowaniu nowych wyzwań, po utracie dotychczasowej pracy.

Wykres. 8. Co zrobił(a)by Pani/Pan gdyby utracił(a) Pani/Pan pracę? [%]

Źródło: badanie własne, n=636.

W badaniu wzięło udział 636 mieszkańców gminy. Wśród mieszkańców najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 35-44. Stosunkowo niski odsetek odpowiedzi, oscylujący na poziomie 2% uzyskano u osób poniżej 18 oraz powyżej 65 roku życia. Przedstawiona struktura może mieć związek z brakiem zainteresowania sprawami gminy wśród młodych. Natomiast niski odsetek najstarszych grup wiekowych może mieć związek z formą przeprowadzenia badania (ankieta internetowa) oraz obecnym problemem wykluczenia cyfrowego. W strukturze wykształcenia blisko 44% posiada wykształcenie wyższe. Wśród mieszkańców przeważającą grupę stanowią osoby pracujące. Co dziesiąty badany prowadzi działalność gospodarczą, co wskazuje na stosunkowo wysoki poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Blisko 9% respondentów nie pracuje, zajmuje się domem. Wpływ na taki wynik może mieć przeważający w strukturze respondentów 61% odsetek kobiet oraz funkcjonującym w społeczności tradycyjnym modelu rodziny. Niespełna 1% stanowią rolnicy, co ma związek ze zmianą profilu gospodarczego gminy Istebna.

Tabela 1 Metryczka, profil socjo-demograficzny badanych

Zmienna	Badanie mieszkańców
Próba badawcza	636 osób
Płeć	61% - kobiety 39% - mężczyźni
Przedział wiekowy	poniżej 18 – 2,0% 18-24 – 13,1% 25-34 – 29,1% 35-44 – 31,0% 45-54 – 14,8% 55-64 - 7,6% 65 i więcej – 2,4%
Wykształcenie	wyższe – 43,8% średnie, średnie branżowe – 37,6% zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe – 16,1% gimnazjalne/podstawowe – 2,5%
Status na rynku pracy	pracujący – 61,4% prowadzący działalność – 11,3% nie pracuje, zajmuje się domem – 8,8% uczeń, student – 7,4% emeryt, rencista – 5,4% inne – 2,8% bezrobotny – 2,1% rolnik – 0,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Załącznik nr 2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym.

Polityka przestrzenna w systemie polityk publicznych

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, które rozumiane są, jako sfera świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych. Można wyróżnić wiele typów polityk publicznych. Dużą rolę odgrywa wśród nich polityka rozwoju, która jest polityką horyzontalną, strategiczną, z którą związane są inne polityki publiczne, m.in. polityka przestrzenna.

Posługujemy się tu rozumieniem „polityk”, dotyczącym nie samego sprawowania władzy, ale działań w oparciu o przyjęte reguły. Nie należy ich utożsamiać z polityką rozumianą jako rywalizacja polityków i partii politycznych, choć częściowo się z nią łączą, gdyż o realizacji takiej czy innej koncepcji polityki publicznej przesądzają politycy. O ile polityka w ogólnym znaczeniu zajmuje się przede wszystkim sferą idei, zdobywania władzy i instrumentów jej egzekucji, to polityka publiczna, jako sfera praktyczna – przede wszystkim zagadnieniami związanymi z urzeczywistnianiem idei, i bliska jest zarządzaniu publicznemu.

Polityka w rozumieniu sprawowania władzy oparta jest na rywalizacji i konfliktach, natomiast polityka publiczna, aby była skuteczna, musi polegać na włączaniu i konsensusie. Skuteczność władzy wynika ze stopnia dominacji, zaś skuteczność polityk publicznych z zakresu współpracy. Obie sfery różnią się też horyzontem czasowym podejmowanych decyzji. Polityk sprawujący władzę musi na bieżąco reagować na gwałtownie zmieniającą się, złożoną rzeczywistość, natomiast polityki publiczne ze swej istoty muszą uwzględniać długookresowe trendy w określonych dziedzinach, w związku z czym posługują się długoterminowym horyzontem podejmowanych działań.

Polityka przestrzenna spełnia wszystkie kryteria polityk publicznych. Jest to bowiem planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw

rzządzających kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. W ramach polityki przestrzennej władze publiczne ustalają cele i środki kształtowania zagospodarowania przestrzennego w określonych, zmiennych w czasie warunkach zewnętrznych – społecznych, ekonomicznych, technicznych, a także politycznych. Polityka przestrzenna zajmuje się określeniem celów, wraz ze sposobami ich osiągnięcia, w zakresie użytkowania i przekształcania środowiska życia człowieka, a więc wykorzystywanego przez niego zajmowanego terytorium. Musi ona wpływać na działania podejmowane przez liczne podmioty, czynnie zmieniające kształt tego środowiska.

Każdy z tych podmiotów kieruje się własnymi celami i motywami w swej ingerencji w terytorium, ogólniej mówiąc – przestrzeń. Tylko nieliczne z tych podmiotów mają świadomość bezpośrednich, a jeszcze rzadziej pośrednich, uwarunkowań i skutków swego działania. Wprawdzie wpływ każdego z nich na świat realny jest wycinkowy, ale ze względu na liczbę takich podmiotów sumaryczny efekt ich działania jest znaczący. W związku z pewną przypadkowością takich rozproszonych działań nie można mieć pewności, co do sumarycznego skutku, jaki za sobą przyniosą. Poprzez właściwą politykę przestrzenną władze mogą ograniczać potencjalny chaos, wynikający z tej przypadkowości. Obowiązek prowadzenia polityki przestrzennej zawarty jest w polskim prawie, wyznaczającym zakres formalnych kompetencji w tej sferze poszczególnych poziomów władzy.

Udział komponentu przestrzennego w polityce rozwoju może być różny, a w Polsce ukształtowany został zasadniczo przed procesem transformacji systemowej i w ostatnich trzech dekadach przeszedł jedynie ograniczony proces dostosowawczy. Na skutek tego przestał być wystarczająco skuteczny, stąd wymaga reform, przewidzianych w Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju, przyjętej przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku. Polegają one m.in. na integracji systemu programowania rozwoju z systemem planowania przestrzennego, co umożliwiłoby pełniejsze uwzględnienie uwarunkowań i lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwoju.

W zależności od szczebla władzy publicznej rola poszczególnych komponentów procesu planowania rozwoju jest nieco inna. Komponent społeczno-gospodarczy dominuje na wyższych poziomach władzy (krajowym i regionalnym), natomiast komponent przestrzenny

ma większe znaczenie na poziomie lokalnym (gmina). Powyższe założenia stały się podstawą ostatniej nowelizacji przepisów dotyczących zasad prowadzenia polityki rozwoju w kierunku wyższego stopnia zintegrowania podsystemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, a tym samym do zapewnienia skutecznej realizacji wyznaczonych celów rozwoju.

Zintegrowane podejście, uwzględniające gospodarowanie przestrzenią na poziomie gminy będzie ewoluować w stronę takich regulacji i sposobów zarządzania przestrzenią, które odpowiadają procesom gospodarczym i społecznym w dłuższej perspektywie.

Instrumentacja polityki przestrzennej

Wdrażanie polityk publicznych można ułożyć w tzw. drabinę interwencji: na najniższym szczeblu władze powstrzymują się od działania, a na najwyższym narzucają swoje rozwiązania, czyli eliminują wybór obywatelowi, tworząc szczególne zakazy i ograniczenia. Ale władze mogą działać także na rzecz zwiększania skali wyboru, które ma przed sobą obywatel, lub nakierowywać go na niedokonywanie określonych wyborów, utrudniając dostęp do niektórych możliwości, lub na dokonanie określonego wyboru czy zmianę przyzwyczajień. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: najbardziej skuteczne mogą być bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Także zwolnienia podatkowe, granty i dotacje, usprawnienia organizacyjne oraz działania edukacyjno-informacyjne pozwalają na włączanie i skłanianie do określonego działania podmioty, które nie podlegają bezpośrednio władzy. Istnieje też sfera prawno-regulacyjna, ale jej skuteczność jest w Polsce przeceniana. Lepiej jest udoskonalać sposoby zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Wszystko to winno sprzyjać większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

W dzisiejszych czasach przewagi konkurencyjne są krótkotrwałe ze względu na szybką dyfuzję innowacji do konkurentów o niższych kosztach pracy. Ważnym źródłem trwałych przewag konkurencyjnych staje się wysokiej jakości kapitał ludzki, mocno powiązany z wysokiej jakości przestrzenią miejską i społeczną. Dlatego też obserwuje się rosnące znaczenie zagospodarowania przestrzennego w obszarach zurbanizowanych, jako czynnika

lokalizacji firm, które bazują na kapitale ludzkim, w tym na wiedzy i zaufaniu społecznym. Z tego też względu rola i znaczenie polityki przestrzennej w gospodarce wzrasta. Obejmuje ona dwa podstawowe komponenty: wewnętrzny i zewnętrzny.

Komponent wewnętrzny polityki przestrzennej gminy dotyczy stosowania tych instrumentów wpływających na przekształcenia przestrzenne, które prawo przypisało samej gminie. Pozwalają one na dokonywanie skoordynowanych przekształceń struktury przestrzennej poprzez koordynację różnorodnych polityk gminnych w aspekcie przestrzennym (np. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Strategia rozwoju gminy, Lokalne lub gminne programy rewitalizacji, czy też lokalne polityki środowiskowe lub społeczne). Twardym narzędziem może być również stanowienie prawa miejscowego (np. Plany zagospodarowania przestrzennego, uchwała krajobrazowa, Specjalne strefy rewitalizacji). Do tego dochodzą instrumenty ekonomiczne (programy, granty, subsydia), instrumenty społeczne (włączanie społecznościowe, partycypacja w kształtowaniu przestrzeni, propagowanie pożądanych wzorców zachowań) oraz instrumenty informacyjne (edukacja, dostępność informacji przestrzennej). W większości instrumenty te są, zgodnie z prawem, inicjowane przez organy gminy i realizowane przez nią samą lub pod jej kontrolą.

Komponent zewnętrzny polityki przestrzennej gminy dotyczy wywierania wpływu na stosowanie instrumentów oddziałujących na przekształcenia przestrzenne przez podmioty inne niż dana gmina, na przykład gminy sąsiednie, powiaty, obszary funkcjonalne czy metropolitalne, samorządowe województwo czy wręcz władze krajowe - sejm, rząd czy instytucje przez nie powołane, które odpowiadają za rozwój poszczególnych komponentów przestrzeni, na przykład sieci infrastruktury (kolei, dróg i autostrad, szlaków żeglownych, lotnisk) albo obszarów chronionych. Podmioty te co do zasady kierują się interesem społeczności szerszej niż gminna, ale sposób w jaki rozumieją interes tej szerszej społeczności oraz jego komponenty, kształtowany jest w określonym procesie politycznym, na który wpływ może mieć także pojedyncza gmina, jeśli dostrzeże swój interes i będzie umiała go odpowiednio promować. Rozstrzygnięcia w zakresie polityki przestrzennej podejmowane na szczeblu wyższym niż gminny muszą bowiem brać pod uwagę również interes mieszkańców tej gminy.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w obu wymienionych komponentach polityki przestrzennej mogą sprzyjać jej skuteczności, ale należy także liczyć w tym względzie na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju – to wymarzona sytuacja dla wzrostu zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego. Zwiększanie partycypacji obywatelskiej i zaangażowania lokalnego biznesu może stanowić skuteczną przeciwwagę dla ograniczoności instrumentów sprawowania władzy.

Rekomendacje dla polityki przestrzennej

Głównym wyzwaniem dla polityki przestrzennej jest prawidłowe rozpoznanie, klasyfikacja i uporządkowanie dostępnych zasobów przestrzeni a następnie umiejętne ich wykorzystanie w procesie rozwoju. Aby proces ten był efektywny musi wynikać lub odpowiadać obecnym i przyszłym potrzebom, lub realizować wypracowane kompleksowe wizje rozwoju.

Rozpoznanie potrzeb oraz pojawiających się szans i możliwości ich zaspokojenia jest jednym z głównych komponentów polityki przestrzennej. Natomiast zaspokojenie rozpoznanych potrzeb lub realizacja przyjętych wizji najczęściej wiąże się z odpowiednim kształtowaniem struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru w powiązaniu z jego otoczeniem, czyli rozwoju jej poszczególnych węzłów i odpowiednich powiązań między nimi. Proces ten może toczyć się w czterech wymiarach: lokalnym, ponadlokalnym, a w szczególnych przypadkach także regionalnym lub wręcz ponadregionalnym (np. krajowym).

Wymiar lokalny

W wymiarze lokalnym głównym wyzwaniem jest kształtowanie polityki w zakresie planowania przestrzennego z uwzględnieniem rozwijania turystyki w gminie oraz ograniczenia rozlewania się miejscowości. W tym kontekście istotne jest dążenie do utworzenia parku kulturowego jako formy ochrony krajobrazu kulturowego, a także prowadzenie skoordynowanych działań rewitalizacyjnych i kompleksowe rewitalizowanie przestrzeni publicznych. Powiązaniem zagadnieniem jest rozwój przestrzeni publicznych, społecznych i sąsiedzkich, przy czym należy podkreślić odrębność tych kategorii. Przestrzeń społeczna i sąsiedzka wiąże się z integracją społeczności poszczególnych osiedli czy przysiółków. Natomiast przestrzeń publiczna powinna integrować całą wspólnotę gminną i być magnesem przyciągającym gości z zewnątrz, co oprócz znaczenia społecznego

i kulturowego ma też swój wymiar gospodarczy. Wszystko zależy od umiejętnego określenia programu użytkowego tych przestrzeni, tak aby stanowił on skuteczny magnes dla publiczności. Warto w tym względzie mieć też na uwadze zasadność tworzenia strategicznej rezerwy terenowej w zasobach gminnych, ułatwiającej rozbudowę infrastruktury społecznej adekwatnej do obecnych i przyszłych potrzeb.

Kształtując przestrzenie publiczne należy przede wszystkim pamiętać o ich znaczeniu integracyjnym dla lokalnej społeczności oraz funkcjach symbolicznych (kulturowych). Wskazane jest kierowanie się nowoczesnym paradygmatem gminy przyjaznej ludziom i klimatowi, czyli tzw. „modelowi zielono-niebieskiemu”, a nie „szaremu” (określanego potocznie „betonozą”). Takie podejście pozwala lepiej zaspokoić społeczne potrzeby, przy mniejszych kosztach oraz ułatwia szersze zaangażowanie społeczne.

Wiąże się to też z kształtowaniem sieci ekologicznej – korytarzy zapewniających ciągłość obszarów przyrodniczych, zapewnieniem właściwej jakości powietrza („przewietrzanie”), przy jednoczesnym wykorzystaniu dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej. Kluczowe są działania na rzecz poprawy jakości i stanu podstawowych zasobów środowiskowych: gleby, powietrza i wody, a także podejmowanie działań na rzecz zachowania unikalnego dziedzictwa gminy Istebna w wymiarze przestrzennym.

Istotne jest także zapewnienie dostępności terenów pod rozwój funkcji mieszkaniowych wraz z towarzyszącymi im usługami oraz zapewnienie dostępności terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Należy przy tym stosować zasady recyklingu przestrzeni, to znaczy oszczędnego gospodarowania zasobami i wykorzystania w pierwszej kolejności terenów opuszczonych lub zdegradowanych („brownfield”) niż wchodzenia na nowe, niezagospodarowane tereny („greenfield”).

Przestrzeń gminy wymaga zmierzenia się z poprawą komunikacji wewnętrznej i funkcjonalności układu osadniczego gminy. Rozwój systemu komunikacyjnego powinien odpowiadać pojęciu „zrównoważonej mobilności”, wykraczającemu poza kategorię „zrównoważonego transportu”, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia zadań, stawianych przed polityką przestrzenną. Zrównoważony transport obejmuje funkcjonowanie infrastruktury, co jest jednym z głównych zagadnień planistycznych - problematyka

optymalizacji dostaw i sieci transportowych stała u źródeł gospodarki przestrzennej, jako dyscypliny wiedzy. Jednak, jak wykazała praktyka, samo zapewnienie podaży w zakresie infrastruktury transportu, nie rozwiązuje wszystkich współczesnych problemów funkcjonowania przestrzeni. Stałym zjawiskiem jest kongestia, czyli chroniczne zjawisko takiego natężenia ruchu, które przekracza przepustowość wykorzystywanej infrastruktury. Wzrost podaży poprzez modernizacje i usprawnienia sieci powodują reakcję w postaci zwiększonego popytu na głównych jej ciągach (kongestia pierwotna) jak i w miejscach, które były dotąd od niej wolne (kongestia wtórna), tworzą się „wąskie gardła”.

Dlatego zadaniem polityki przestrzennej jest dziś również działanie po stronie popytu, czyli takie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, aby w miarę możliwości racjonalizować i minimalizować zapotrzebowanie na wybrane elementy infrastruktury transportowej. Można to robić na różne sposoby, m.in. poprawiając strukturę przestrzeni (wyznaczanie nowych kierunków rozwoju gminy, odciążających centrum miejscowości – plany rozwoju Doliny Olzy i Doliny Czadeczki) i dywersyfikując środki transportu. Nie zawsze zwiększenie liczby dróg oznacza poprawę sytuacji w transporcie. Doprowadzenie do równowagi może nastąpić tylko poprzez zbilansowanie na styku podaży i popytu. Takie działania określa się terminem „zrównoważonej mobilności”. Decydującą rolę mają tu inicjatywa oddolna - wiele z gmin opracowało aktywne strategie w zakresie zrównoważonej mobilności stanowiącej alternatywę dla samochodów. Wymaga to koordynacji wielu działań, w takich dziedzinach jak planowanie przestrzenne, infrastruktura wraz z systemem opłat, prawo, normowanie, zarządzanie ruchem, transport publiczny, architektura i urbanistyka, bezpieczeństwo oraz współpraca instytucjonalna.

Jednym z kluczowych sposobów zaradzenia sytuacjom kryzysowym jest multimodalność. Polega na równoległym skoordynowanym zapewnieniu różnych środków i form transportu, umożliwiając użytkownikom wykorzystanie więcej niż jednego z nich, podróżowania na wiele sposobów, wieloma trasami. Istotą transportu multimodalnego jest bowiem przewóz osób lub towarów, przy użyciu większej liczby rodzajów transportu, z możliwością zmiany jednostki transportowej w trakcie podróży. Wymaga to zaprojektowania i wdrożenia spójnego zintegrowanego systemu transportowego z wieloma podsystemami. Wśród nich są podsystemy transportu pieszego i rowerowego, co jest swojego rodzaju nowością

w przestrzeni miejskiej. Tradycyjnie bowiem uważano, że te formy transportu wykorzystują w zasadzie infrastrukturę dedykowaną pojazdom, a trasy rowerowe stanowią tylko rodzaj dodatkowej usługi (infrastruktury społecznej) w zakresie rekreacji i spędzania czasu wolnego. W obecnym rozumieniu jest inaczej – stanowią one odrębne podsystemy transportu, zintegrowane z innymi podsystemami, posiadające swe specyfiki, a więc zalety i ograniczenia.

Polem zainteresowania polityki przestrzennej powinno być również usprawnianie systemu zarządzania infrastrukturą i innymi komponentami przestrzeni. Pojęcie „inteligentnego miasta” („smart city”) jest względnie nowe, ale weszło już do powszechnego obiegu, choć jego zakres znaczeniowy dynamicznie ewoluuje: od Smart City 1.0 (miasto inspirowane dostępnymi technologiami), w którym twórcy technologii zachęcali do korzystania z nich władze miast, aby mogły one zwiększyć efektywność zarządzania, realizując projekty i programy związane z zastosowaniem inteligentnych rozwiązań technologicznych, takich jak publiczne sieci WiFi, inteligentne sterowanie ruchem ulicznym lub różnorakie pomiary. Kolejna faza to Smart City 2.0 (miasto kreatywnych rozwiązań zarządczych), w którym główną rolę przejęły władze miejskie wykorzystujące technologie do poprawy jakości życia mieszkańców, aż do Smart City 3.0 (miasto oparte o twórcze zaangażowanie mieszkańców), w którym kluczową rolę odgrywają mieszkańcy oraz projekty o charakterze społecznym. W dzisiejszym podejściu, miasto inteligentne wykorzystuje potencjał ludzki i technologiczny do swojego zrównoważonego rozwoju. Kluczową rolę w ich rozwoju przejmują obywatele. W smart cities trzeciej generacji mieszkańcy zaczynają współtworzyć swoje miasta, a znaczącą rolę odgrywają projekty o charakterze społecznym: równościowe, z zakresu inkluzji społecznej, dostępnego kosztowo budownictwa, itp.

Rolą samorządów staje się więc tworzenie przestrzeni do wykorzystania potencjału obywateli zarówno przez zachęcanie mieszkańców do korzystania z nowoczesnych technologii, jak również umożliwienie im tworzenia własnych innowacyjnych rozwiązań społecznych i z zakresu zarządzania miastem. Współczesne inteligentne miasto jest przede wszystkim przyjazne, oferując mieszkańcom wysoki komfort życia – mieszkania, pracy, załatwiania codziennych spraw, wypoczynku i udziału w kulturze. To miasto sprzyjające nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji między ludźmi.

Wymiar ponadlokalny

W wymiarze ponadlokalnym polityka przestrzenna gminy Istebna powinna wzmocniać rolę ośrodka turystycznego w regionie Beskidu Śląskiego. Warto w dalszym ciągu korzystać z potencjału marki turystycznej, jaką jest Trójwieś i w oparciu o nią rozwijać atrakcyjność turystyczną. Korzystne byłyby także dalsze działania na rzecz promocji terytorialnej w partnerstwie z Beskidzką 5.

W procesie harmonijnego rozwoju obszaru wskazany jest wielofunkcyjny rozwój przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich. Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego. Rozwój powinien być ukierunkowany przede wszystkim na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej.

Wydaje się konieczne równoległe wzmocnienie również aspektu kulturowego w polityce przestrzennej miasta, aby uzyskać dodatkowe przewagi nad miejscowościami leżącymi w otoczeniu.

Wymiar regionalny

W wymiarze regionalnym województwa śląskiego Istebna stanowi swego rodzaju obszar peryferyjny, jednak istotny ze względu na swój potencjał turystyczno-rekreacyjny, a także ze względu na położenie w obszarze przygranicznym.

Zaznaczyć należy, że w kontekście przestrzennym gmina Istebna ciąży do dwóch ośrodków – z jednej strony historycznie i administracyjnie przynależy do Śląska Cieszyńskiego, z drugiej strony widoczne jest również ciążenie w kierunku Żywiecczyny. Rozwijanie partnerskiej współpracy z gminami leżącymi w powiecie żywieckim może stać się również istotnym elementem kształtowania polityki przestrzennej.